

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՐ.
ԿԳ

ԹԻԻ
28

ԷՏՈՒԸՐՏ Է. ԹԱԳԱԻՈՐԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՓՈՐԸ

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ	
Տարեկ. բանագին 40 ԴՃ.	
Ամբրիկայի հմր 2 ՏՈՒ	
Անգլիայի ,, 8 շե.ին	
Ուրիշ երբ ,, 10 Ֆր.	
Ձեռքի հատը 40 Ժրբ	
Ծանուցման գինները	
Հասցեագր	

ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԵՐԷՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՈՒՐԻՔԵՐԷՆ
Խմբագիրներ Հ. Մ. Ալեհ
Հ. Ս. Պարսեմ
Մ. Մինասեան

Պայպը Հառուս

Կ. պոլիս, Թուրքիա

THE AVEDAPER

A WEEKLY PAPER

ARMENIAN, ARMENO-TURKISH.

EDITORS H. M. ALLEN

H. S. BARNUM

M. MINASSIAN

American Bible House

Cons/ple, Turkey

TERMS

An. Subscrip. Ps. 40

U. S. A. \$ 2

England Shils. 8

Other countries Frs. 10

Single Copy 40 Paras

Advertising rates on application

ՊԱՏՄԱՆԹԻԽՆԵՐ ՎԱԿՆԵՐԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՅԱՆՈՒՄՆԵՐԷ
ՎԵՐՋԻՆ ՏՐԻԲՈՒՆ ՐԻԷՆՋԻ
(Ճ. Ուսուցիչ Սեմյոնով)

Այս ծրագրին համաձայն, մութ դիւեր մը, զինեալ մարդերու խմբակ մը տուններու շուքերուն տակ պատսպարուելով, կամացուկ մը մօտեցան այն տունը, ուր Րիէնզի և իր քոյրը կ'ապրէին։ Անոնք խեղացիութիւնը ունեցած էին ընտրելու այնպիսի գիւեր մը երբ Րիէնզի տունէն բացակայ էր ժողովուրդին ուղերձ մը տալու համար։

Այնպէս որ իրինքի մինակ ու անօդնական էր։ Անոնք շուտով իրենց պատի սանդուղները տունին պատուհանները դնելով անմիջապէս ներս սպրդեցան և խեղճ աղջիկը բռնեցին։ Երբ անոնք հակառակ անոր սարսափի ու օգնութեան կոչերուն կը յաջողէին զայն պատուհանէն վար իջնելու և փախչիլ՝ նպաստաւոր միջադէպ մը պատահեցաւ։ Երբ տասարդ մը, որ Գոլոմայի կուսակից էր, իր հետեւորդներով յարձակեցաւ այս անեւանգիչներուն վրայ, և իր հին թշնամիները տեսնելով սոսորդին տակը անոնց հետ կուտելու առիթը չփախցուց։ Օրսինին, թէեւ յանկարծակիի եկած, կատաղի կերպով կուտեցաւ, և կռիւին աղփուկին ամէն կողմէ շատ մը ժողովուրդ հաւաքուեցան։ Բայց կռիւի պահուն Գոլոմայի խմբակին պետը պատահութիւն դատաւ մարած աղջիկը աղատելու և մէկ կողմ ապահով վայր մը տանելու։ Այս կռիւին վայրը փութացողներու մէջ Պապական Նուիրակն ալ կար, որ բազմութեան մէջ եկած կ'աղաչէր որ, քանի որ օրէնքը չէր յարգեր գոնէ յանուն կրօնքին և եկեղեցիին դադրին կուտելէ։ Բայց ազնուականները խնդացին ասոր վրայ և կռիւը վերսկսելու վրայ էին երբ հրամայական ձայն մը «կեցէք» գոչեց։

Կանչողն էր Րիէնզի, որ դեռ նոր դարձած էր։

Ան ժողովուրդին, որ իր հետեւորդներն էին, խօսելով հրամայեց որ օրէնքը յարգեն, ու մըս կողմէ պարոններէն ալ խնդրեց որ իրենց տունները երթան խաղաղարար, ժողովուրդը ծափահարեցին անոր խօսքերը և ետ քաշուեցան։ Պարոններն ալ իրենց ուսերը վեր վերցուցին այս ժողովրդական ակոյեանին դէմ և կռիւը շարունակուելու միտում ունէին, բայց Րիէնզիի շուրջի բազմութիւնը այնչափ շատ էր որ, տեղի տուին և իրենց սուրբը պատահանները դրին։ Բայց մէջերնին համաձայնեցան հետեւեալ օրը քաղաքին պահպանելն դուրս կուտելու, ուր պիտի կըրնային շարունակել իրենց կռիւը առանց միջամտութեան։

Պարոններուն մեկնելէն անմիջապէս ետքը Րիէնզիի հետեւորդները ստիպեցին զայն ընել ինչ որ ծրագրած էր։ Այսինքն պարոններուն ահարկու հարուածը տալ ու քաղաքը աղատել։ Րիէնզի տեսաւ որ այս յարմար առիթ մըն էր։ Ան լսած էր թէ պարոնները քաղաքէն դուրս քաշուել ծրագրած էին։ Ուրեմն երբ անոնք կռիւի համար դուրս ելլէին, աղէկ չէր ըլլար որ քաղաքին դուռները անոնց դէմ գոցուէին և ներս չառնուէին մինչև որ երգումով հպատակութիւն յայտնէին օրէնքներուն։ Այսպէս Րիէնզի ժողովրդական թելադրութեան միտելու շատ յօժար դառնուեցաւ։ Երբ հետեւ ըզգաց թէ ժողովուրդին տրամադրութիւնը իրեն հետ էր, Ան կըքոտ ուղերձով մը հրաւիրեց զանոնք իրեն միանալու և մէկ մարդու պէս տալու վճարական հարուածը, հինօրեայ այդ քաղաքին փրկութեան համար։ Յետոյ իր ծրագրերը պարզեց անոնց առջև։ Յաջորդ առտուն իր զօջը պիտի բացուէր ու իր փողը պիտի հնչէր։ Այն առտն ամէն մարդ պատրաստ պէտք էր ըլլալ ինչպէս նաեւ բոլոր իր զրադիները, աղատութեան և խաղաղութեան զօշակին տակ համախմբուելու համար։

(Տես էջ 671)

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԲԵՐԹ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԳ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 9, 1910

ԹԻԻ 28

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Հ Ո Ր Ի Զ Ո Ն Ը

Հ. Մ. Ա.

ՕՍՄ. ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԹԻՄԻԹԻՅԵ ԵՒ ԵՒԼԵՆԻՍՏԱՅՈՅՑԸ հետեւեալ ընտիր ամփոփումը նշանաւոր այն ճառին, զոր Մահմուտ Շէվքէթ փաշա խօսեցաւ Խորհրդարանին մէջ զինուորական երկամասցոյցին քըննութեան առիթով:

Զինուորական երկամասցոյցին վրայ Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի ճառը թէ՛ զինուորական, թէ՛ տնտեսական տեսակէտով մեծ կարեւորութիւն ունի Թուրք զինուորական շրջանակներու հայեացքներն յայտնելուն համար զինուորական վերակազմութեան և երկրին տնտեսական կացութեան նկատմամբ: Պատերազմական նախարարը յայտնի է թէ քիչ համբերութիւն ունի խնայողութեան ջատագովներուն հանդէպ: Մասնաւորապէս նշանակալից է անոր ճառին յառաջաքանին սա մասը. «Նախօրէն, մեծագոյն հրամանատարը զոր երբեք տեսած է աշխարհ, ըսաւ թէ անցեալին մը պատերազմելու համար ունենալու է դրամ, գրամ, դրամ: Մեր երկամասական նախարարը ձեզի իմացուց թէ, եթէ սահմանադրական Թուրքիա 12,000,000 Օսմ. ոսկիի փոխառութիւն ըրաւ, 5 միլիոն ոսկիի պարագ մճարեց: Մեր 120 միլիոն ոսկիի համադրմամբ պարագէն 2 միլիոն ոսկի կը վճարենք տարուէ տարի. . . Ընթացիկ տարւոյ մեր հասոյթներուն համադրմամբ նախահաշիւն է իբր 26,500,000 Օսմ. ոսկի: Բայց կը տեսնեմ թէ տարւոյն առաջին երկու ամիսներուն հասոյթը ենթադրուածէն 350,000 ոսկի աւելի արտադրած է: Ըսել է թէ կրնանք 2 միլիոն ոսկիի հասոյթի տարեկան առաւելութիւն մը ակնկալել. . . Երբ Պատերազմական նախարար եղայ, Նախօրէնի խօսքը

յիշեցի: 1909ի զինուորական երկամասցոյցը 8 միլիոն ոսկիէն քիչ մը աւելի էր: Պարզ զինուոր մը ըլլալով հաւատացի անոնց որ կ'ըսէին թէ շատ է այս: Հիմա որ նախարար եմ՝ կը ճանչնամ սխալս:»

Մահմուտ Շէվքէթ փաշա, պարզ զինուոր մը ըլլալով, ընտիր և յափշտակիչ ճառ մը խօսեցաւ, և երեւի. Ժողովը սրահը դրդեցուց՝ ուժգնապէս ծափահարելով նախարարին ջատագովականն ի նպաստ զինուորական մեծագոյն ծախքերու: Նախարարը, յառաջ տանելով երկամասական խնդրին վրայ իր քննութիւնը, ըսաւ թէ Թուրքիոյ գործոն բանակը խաղաղութեան ժամանակ առ նուազն 274,000 հոգիէ բաղկանալու է: Միլիթարեց ժողովը՝ ցոյց տալով թէ այդ վիճակին մէջ իսկ աշխարհի մեծագոյն բանակներուն հինգերորդը պիտի ըլլայ:

Արտասովոր երկամասցոյցը արդարացնելու համար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա կարգ մը վիճակագրութիւններու դիմեց, որոնց ամէնն ալ կը ծառայեն ապացուցանել թէ Թուրք բանակը Օսմ. պետութեան բնակչութեան հետ համեմատելով, Պալքստինսն պետութիւններու բանակներէն տկար է: Առնուազն 4,800,000 Օսմ. ոսկի ուղեց՝ բանակը պատերազմական յարմար վիճակի մը վերածելու համար թէ՛ մարդով, թէ՛ կազմածով: Այդ գումարով պիտի գնէ 66,000 հրացան, 80 խորաընկէց, 100 դաշտային և 38 լեռնային թնդանօթ և բաւականաչափ ռազմանիւթ: 250,000 ոսկի պիտի յատկացուի Լատիներէ, Գըրգքիլիէի և Եմենեայի ամրացման, 700,000՝ համազգեստի, 331,000՝ ձիու գնման և 241,000՝ պահեստներու կրթութեան: Պիտի գընուին նաեւ ինքնաշարժ կառքեր, կազմածներ, դաշտային խոհանոցներ և փոխադրութեան գործիքներ: Նեղուցները և Իգլիբի ու Սէլանիկի նաւահանգիստները ընդծովեայ ականներով սլաշտաւ-

նեկու համար 77,400 ոսկի կը պահանջուի չիււանդանոցը և առողջապահական պաշտօնէութիւնը կ'ուզեն 339,000 ոսկի, վասն զի վերաւորները իրենց բախտին թողելու հին դրութիւնը պիտի լըքուի Այս վարկերուն համար հինգ ամիս սպասած և ի զուր թախանձած էր Վարչապետին : Ահա ինք բացատրած է կացութիւնը : Ձեթէ կը վարանիք, դուք պիտի ըլլաք պատասխանատու Աստուծոյ և մարդոց առջեւ :»

ՐՈՊԼԻԹ ՔՈՍ. Այս մարդը մին է սակաւթիւ այն անձերէն, որոնց յաւիտեան պարտական պիտի մնայ մարդկային ազգը : Իր մահը չկրնար աննշմար անցնիլ : Առէլս սապէս կ'ամփոփէ անոր մեծ ծառայութիւնները :

Անոր անունը Փասթէօրի անունն հետ բժշկական գիտութեան պատմութեան կը պատկանի ժողովուրդը կատաղաբուժութեան հետ կը զուգորդէ Յրանսացի գիտունին, Փասթէօրի, անունը : Նմանապէս հիւծախտաբանութեան հետ կը զուգորդէ Գերման գիտունին, Քոխի, անունը : Սակայն իրապէս այդ երկու մարդիկը իրենց մեծագոյն ծառայութիւնը մասնաւոր ախտերու դարմանման մէջ չէ որ մատուցին, այլ՝ մանրէաբանութեան գիտութիւնը ծաղկեցնելու մէջ : Ինչպէս Փասթէօր կրնայ մեծագոյն ռազմիրան համարուիլ մարդկութեան կեանք ու մահ եղող մանր կենսաւորներու գիւտի չըջանին համար, նոյնպէս Քոխ կրնայ այդ գիւտերուն վրայ հիմնուած գիտութեան մշակներուն մեծագոյնը համարուիլ : Բոլորէր Քոխ ծնաւ 1843 Դեկտեմբեր և մեռաւ այս տարի Յունիս 27ին : Անոր կեանքին 66 տարիներուն մէջ տեղի ունեցաւ փոխանցիկ հիւանդութեան վերաբերեալ ծանօթութիւններու այն յեղաշրջումը, որու շնորհիւ բժշկական արուեստին գործադրութիւնը գրեթէ բացարձակ խաւարի մէջ խորխափում ըլլալէ դադարեցաւ ու եղաւ յարաճուն լոյսի մէջ մղուող պայքար մը : Տր. Քոխի կարեւոր գիւտերուն առաջինն եղաւ կայծակնային բակեղի (պսիւր անթրասիք) սերմերուն գիւտը : Վեց տարի յետոյ, 1882ին, գիտունը ուռախտի կամ հիւծախտի բակեղը գտաւ : Թէեւ հիւծախտի բացողեայ դարմանումը, որ այդ պատուհան յաղթահարելու գլխաւոր միջոցն է, կը գործադրուէր աւելի առաջ ալ, հիւծախտի դէմ մղուած բովանդակ պայքարը յաջող ելք ունեցաւ միմիայն շնորհիւ այն գիտութեան որ Քոխի գիւտէն ծագում առաւ : Իբր ութ տարի յետոյ Տր. Քոխ գտաւ կամ գոյացուց ուռական աւիշը (թիւպերքիւլին), որ երբեմն Քոխեան աւիշ կը կոչուի : Այս ի սկզբան և տարածամօրէն ողջունուեցաւ

իրբեւ հիւծախտի դարման : Թէեւ ինչ ինչ պարագաներու մէջ իբրեւ դեղ կը գործածուի յաջողապէս, օգտակար կ'ըլլայ գլխաւորապէս ուրիշ կերպերով, մանաւանդ թէ՛ մարդկային թէ՛ եղնային ուռականութեան ախտաճանաչութեան նպաստելով : Երբ հիւծախտը յաղթահարուի, ինչպէս պիտի ըլլայ օր մը, այդ յաղթանակին ուրիշ ոչ ոք աւելի սատարած պիտի ըլլայ քան Տր. Քոխ : Գիտունը ուռականութեան բակեղը գտնելէն գրեթէ անմիջապէս ետեւ Ասիական հնտախտի բակեղը գտնելով՝ քաղաքակիրթ երկիրները կարողացուց գործնականապէս վտարել զայն : Նմանապէս յարձակեցաւ քնախտի ահաւոր պատուհասին, այրեցեալ երկիրներու ճանճատեղին, ժանտախտեղին, արջաւախտին և ուրիշ հիւանդութիւններու դէմ : Գերման կառավարութիւնը զայն իբրեւ տեսակ մը ընդհանուր հրամանատար կը գործածէր ամէն ծանր համաճարակներու դէմ, և թէեւ այս պատճառով գիտունը ստէպ կ'ընդմիջուէր իր հետազոտութիւններուն մէջ, կրցաւ ցոյց տալ թէ իր գիտական ուսումնասիրութիւնները շատ գործնական հետեւանքներ ունեցան : Գերման կառավարութեան և Գերման կայսեր կողմէ ալ ի փոխարէն շատ պատիւներ գտաւ և աշխարհի ամէն կողմերու համալսարաններէ և ուսումնական ընկերութիւններէ պատուոյ շատ տիտղոսներ ստացաւ :»

ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՐ

Հ. Մ. Ա.

ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԻ արդէն իսկ հասած Մալաթի երեք թիւերուն մէջ 18է աւելի սինակ կը գրաւէ միսիոնարական համաժողովին բացման նստին նկարագրութիւնը : Յայտնի է թէ անկարելի է մեր տրամադրութեան տակ գտնուած անձուկ սահմանին մէջ նոյն իսկ համառօտ տեղեկագիր մը տալ պատմութեան այս մեծագոյն կրօնական համաժողովին վրայ : Սակայն Մալաթի յօդուածագրի մը աչքով գիտուած յայտուն հանգամանքներէն ոմանք կրնան գաղափար մը տալ ներկայացուցչական այս մեծ համաժողովին գործին ու ոգին վրայ :

Գործ տեսնելու գործնական մեթոտը սկիզբէն իսկ յայտնի եղաւ : Նախագահ Մր. Մոթ ծանոյց ու մինչեւ վերջը շնչուեց սա կանոնը թէ ոչ ոք պիտի խօսի աւելի քան եօթը վայրկեան : Անողորմելի երկրորդ զանգակը հաւասարապէս կը լուցնէր ամէնէն եռանդուն ու պերճ և ամէնէն հասարակ առեւտարութիւնը : Զորեքշաբթիի նիւթն էր Աւետարանը տանիլ բոլոր ոչ-Քրիստոնեաներուն : Մր. Մոթ իր բացման ուղերձին մէջ ըսաւ թէ դեռ 114 մի-

լին հոգի կայ Գրիստոնեայ միսիոնարութիւններու շրջանակէն ամբողջովին դուրս մնացող : Եկեղեցին չարժեքու է այնպէս որպէս երբեք չէ չարժած : Պատեհութիւնները ոչ երբեք այսքան նպաստաւոր եղած են : Տր. Րոպսըն ազգու կողմը ըրաւ Գրիստոնեայ միսիոնարութեան դիմ մը հաստատելու համար Կեդր. Ափրիկէի կեդրոնը մէկ եզրէն միւսը իրրեւ թուամբ մը Գրիստոնեայ քաղաքակրթութեան յառաջդիմութեան աննպաստ ոյժերու դէմ : Տր. Քարլ Քամ չեչտեց այս պէտքը և ցոյց տուաւ թէ ներկայ սերնդեան պարտքն է Գրիստոսի բերել Սուտանի ռազմիկ հեթանոս ցեղերը : Յետոյ հիանալի էր ունկնդրել Քորէացիներու , Չինացիներու և Ճափոնցիներու որոնք ընտիր Անգղիերէնով կը պարզէին իրենց երկրացիներուն կարօտութիւնը Յիսուս Գրիստոսի կրօնին : Կէսօրի աղօթքի ժողովին մէջ ամէնէն տպաւորիչ վայրկեաններն անոնք եղան , երբ ահադին բազմութիւն լոխն աղօթքի կը պարապէր միաբանութեամբ :

Կէսօրէ ետեւ համաժողովը գործնական խնդիրներով զբաղեցաւ : Պէտք է որ եկեղեցին ջանայ անմիջապէս մօտել չգրաւուած դաշտերը , թէ ոչ՝ նախ իր գործունէութիւնն ընդարձակէ դրաւուած դաշտերուն մէջ : Կարծիքներ կը տարբերէին : Արաբիոյ միսիոնար Տր. Յիւլիան անմիջական գրաւում ջատագովեց , վասն զի (1) միսիոնարութիւններու մեծ փաստը պատեհութիւնն չէ , այլ մարդոց կարօտութիւնը , (2) պատուէրը տիեզերական է և անոր հնազանդելով Պողոս միշտ «անդիի կողմերը» կը նայէր և (3) Գրիստոսի փառքը կը պահանջէ որ այդ դաշտերը գրաւուին : Անկարելիութիւն — այսպիսի բառ չկայ հաւատքի համար : Գահիրէի միսիոնար Տր. Կէրտնըր վախ յայտնեց թէ մի գուցէ ծաւալուած հոսում ըլլայ : Սակայն համաժողովին համոզումն է թէ կեդրոնացում և տարածում էական են :

Միւս խնդիրն էր թէ նպատակը անհամը դարձի բերել պիտի ըլլայ թէ հասարակութիւնը Գրիստոնէական ազգեցութիւններու ենթարկել , Դարձեալ ընդդիմութիւն չկայ երկու գաղափարներուն միջև : Սակայն Մր. Րոպսըն Սփիթ դիւանագիտական ոճով մը հարցուց թէ մարդկութիւնն ի՞նչպէս կըրնայ երբեք բարձրանալ , եթէ չբարձրանայ անհատին ուսերով : Գրիստոնէութեան պատգամը անհատին էր , Գրիստոնէութեան նպատակն էր ժողովուրդը առողջել թափանցել :

Միսիոնարն անձամբ աւետարանելու է թէ բնիկ աւետարանիչներ պատրաստելու է : Պրուքս Եպսկ. երկրորդը պաշտպանեց և ըսաւ թէ 500 ուսանող

կայ փեքինի համալսարանին մէջ , որոնք կամաւ ուխտեցին իրենց երկիրն աւետարանել :

Արեւելքի բնիկ կաղմակերպութիւնները օտար օգնութենէ կախում ունենալու են : Օտար դրամով գործող աւետարանիչներու դէմ բնիկներու նախապաշարումը մէկ մասը կը կազմէ այս խնդրին , բայց գէթ Չինու մէջ անհրաժեշտ դարձած էր այս : Տր. Պոս ըսաւ թէ Մանչուրիոյ մէջ վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին մէջ 30,000 հոգի առաջնորդուած էին Գրիստոսի , և հարկըր միայն ուղղակի միսիոնարական ազգեցութեան միջոցով , իսկ մնացեալը բնիկ աւետարանիչներու ձեռամբ , որոնք արեւմուտքէ նպաստ կ'ընդունին :

Երեկոյն երեք մեծ սրահներ լեցուեցան ծայրէ ծայր : Մէկուն կը նախադասէր պատուարժան Սէթ Լօ : Դիւաւոր ատենախօսն էր էտիէպուրիկ դասախօսներէն Փրոֆ. Փէթըրսըն : Նիւթին էր Գրիստոնէութիւն , վերջնական ու տիեզերական կրօնը , իրրեւ փրկագործութիւն : Ազգուապէս հաստատեց թէ Գրիստոնէութիւնը վերջնական կրօնն ըլլալու իր յայտարարութիւնը արդարացուց (1) այն օրհնութիւններով զորոնք կը բերէ , (2) Աստուծոյ այն գաղափարականով զոր կը ներկայացնէ և (3) փրկւած կազմութեան այն վարդապետութեամբ զոր կը պարզէ : Գալով բարոյականի գաղափարականներու , Գրիստոնէութիւնը կու տայ նախ թողութեան դաղափարականը և կը հիմնէ իր կրօնը ոչ թէ մարդու տկար ջանքերուն , այլ Աստուծոյ անփոփոխելիութեան վրայ : Միսիոնարական համաժողով մը , որ իրեն նպատակ կ'ընտրէ մասնաւոր կրօն մը համաշխարհական զօրութեան վերածել , համոզուելու է թէ գտած է այն միակ կրօնը որ այդ գերազանց ու եզակի պատուին արժանի է :

Հինգշաբթի նամակ մը կարդացուեցաւ Մր. Րոպսընի կողմէ , որ թէեւ համաժողովին պաշտօնական պատուիրակ կարգուած էր , չէր կրցած ներկայ գտնուիլ : Նամակը սքանչելի կերպով ցոյց կու տայ այն մեծ գործը զոր կատարելու է կենդանի ու միացեալ Գրիստոնէութիւնը : Համաժողովին նպատակն է , կը կարծէ , «խորհիլ թէ ի՞նչ քաջ կրնայ միաբանութեամբ առնուիլ Գրիստոնէութիւնը ոչ միայն ծանօթացնելու , այլ և կենսական ոյժ մը դարձնելու համար մարդկային ազգին երկու երրորդին , որու համար դեռ անուն է լոկ » :

«Միսիոնարական դաշտի եկեղեցի»ին վերաբերեալ տեղեկագիրը ներկայացուց ատենապետ Տր. Քէմպըլ Կիպսըն : Առաջին գործնական խնդիրը որ ի նկատ առնուեցաւ սա էր թէ միսիոնարական ընկերութիւնները ի՞նչ յարաբերութիւն ունենալու

են միսիոնարական դաշտերու եկեղեցիներուն հետ : Անցեալին մէջ տեղային եկեղեցիները ինքնավար եկեղեցիի անհրաժեշտ կրթութենէ և պատասխանատուութենէ զուրկ թողուած էին : Տր. Ա. Ճ. Պրատեն սաստիկ պախարակեց այդ ընթացքը : Ուրիշ շատեր ալ չնշտեցին նոյն կէտը : «Տեղային եկեղեցիին կ'իյնայ աշխարհը շահելու վերջնական գործը» : Սակայն Վեր. Կոր Եպսկ. զգուշացուց ժողովը՝ Քրիստոնէութեան ապագան Արեւելքի տեղացի Քրիստոնեաներուն վստահելու վտանգին դէմ : Այս եպիսկոպոսը համաժողովին ուշադրաւ դէմքերէն մին էր, անհաշտ եկեղեցական և բուռն վիճաբանող, սակայն իր եռանդին ու աներկիւղութեան համար զՔրիստոս աշխարհի քարոզելու մեծ գործին մէջ պարազուրկ ընդունուած : Արեւմտեան եկեղեցիին բնիկ եկեղեցիներու անկախութիւնը պատրաստելով հանդերձ եկեղեցիին էական կամ իրապէս ուղղափառ հանգամանքներն ալ դժելու է : Շարունական կեանքը շարունական սկզբունքներէ կախեալ էր և ասոնք կորսուելու վտանգի մէջ էին : Եկեղեցիին պարտքն էր ատոնք բացատրել և պահպանել : Համաժողովը անդադար ազդուեցաւ ներկայութեամբ աջակիսներու, որոնք եկեղեցական և վարդապետական զրութիւններով բոլորովին իրարմէ տարբեր էին, բայց նոյն բեմէն կը խօսէին, զոր օրինակ երբ Բոպինսըն Եպսկ. խօսելէն ետեւ Կոր Եպսկ. խօսեցաւ : Սակայն երբ անագին համաժողովը լուռ ազդութիւն կը պարապէր, այդ տարբերութիւնները «կլշիօքի մէջի մանր փոշիին պէս» կը թուէին :

Կէսօրէն ետեւ քննուող գործնական խնդիրներէն մին էր բնիկ պաշտօնէութեան կրթութիւնը : «Բնիկ պաշտօնէութիւնը» ըսաւ Տր. Ճոնս, «ամենալայն ըմբռնումն ունենալու է Քրիստոնէութեան վրայ, բոլորովին անշատ արեւմտեան յարանուանականութենէն» : Պրէնթ Եպսկ. ըսաւ, «Հոգ տարէք լաւագոյն մարդիկն ընտրելու և ապա լաւագոյն կրթութիւնը տուէք անոնց : Մարդ մը լաւագոյն կրթութիւնը կ'ստանայ այն երկրին ու ժողովրդին մէջ, ուր և որու հետ կ'ապրի ինք» :

Հարաւային Ափրիկէի պատուիրակներէն Փրոֆ. Մարէ բազմակնութեան վրայ տեղեկագրելով պընդեց խստիւ թէ մարդ մը բոլոր իր կիները արձակելու է բայց ի մէկէն և ապա մկրտուելու է : «Ընտանեկան սուրբ կեանքի մահացու այս թշնամի»ին ամբողջական բարձու մը ջատագովեց : Ուրիշ հոյակապ դէմք մը, Լորտ Ուիլեմ Սէսիլ, յոյժ եռանդուն ուղերձով մը ցոյց տուաւ թէ ամէն հարցման պատասխանը դաստիարակութիւնն է : «Տգէտ եկեղեցին ուրիշներու գերի է» : Բնիկ պաշտօնէութեան

թիւնը կարող ըլլալու համար՝ կրթուելու և վարժուելու է խորհիլ : Այս կերպով բնիկ եկեղեցին իրմէ կախում կ'ունենայ և իր իսկ վերկութիւնը կը գործէ :

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ՄԱՐԴՈՒՆ ԳՈՐԾԵՐԸ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԸ

«Քարը ո՞վ պիտի դրոյէ մեզի գերեզմանին դռնէն» : Մար. Ժ. 3 :

«Մէկգի ըրէք այդ քարը» : Յովն. Ժ. 39 :

Երբ իւղաբեր կիները, Մարիամ Մագդաղինացի, Մարիամ Յակոբոսի մայրը, և Սողոմէ, որոնք Փրկչին գերեզմանը կ'երթան, մեծ շուքով և մատանջութեան մատնուած են : Վիժալիոր գերեզմանը, ուր դրուած է Յիսուսի մարմինը զոր անուշահոտ իւղերով օծել կ'ուզէին, զոյց, կնքուած ու պահապանութեան տակ է : Այն մեծ քարը, որով մուտքը դոյցուած է, իրենց երեքին միացեալ ուժին տարողութենէն վեր է : Օգնութեան հուժկու բազուկներ, որոնց պէտքը կը զգան իրենց այդ տագնապալի վիճակին մէջ, անօգուտ են : Բան մը կայ զոր չեն մտածեր ընել, այդ ալ ետ դառնալն է : Սիրոյ ստիպումով կը փութան կատարել իրենց օրհնեալ պաշտօնը : Անոնք գերեզման հասած են, գրեթէ առանց յամանալու կը նային, և ահա դժուարութիւնը որմէ կը վախնային՝ անհետացած է արդէն : «Ու նայեցան և տեսան որ քարը զլորուած էր, վասն զի շատ մեծ էր» : Ո՛րչափ շատ անգամներ մենք ալ կը նայինք դէպ ի գալիք դժուարութիւնները, զորոնք յաղթահարել անկարելի է մեզի համար : Մեր և մեր բաղձանքի առարկային միջեւ խոշոր քար մը կայ, զոր վերջին վեր է մեր կարողութենէն : Բայց երբ մենք սլաքալանութեան որոշուած ճախայէն երթանք, պիտի տեսնենք որ մեր անյաղթելի կարծած արգելքը, երբ հասնինք անոր, անհետացած է :

Նախ՝ Աստուած մեզի համար կ'ընէ այն բաները, զորոնք մենք չենք կրնար ընել : Այն բանը զոր յաղթելու անկարող ենք, ինք ձեռք կ'առնէ : Երբ դժուարութիւններ կ'սկսեցնեն մեզ այն տեսակ բաներով, որոնց հետ չենք կրնար մաքառիլ, երբ մեր կարօտութեան ժամերուն մարդկային օգնողներ ձեռնթափ կ'ըլլան, Ան կը միջամտէ մեզի համար : Մեր տագնապալի վիճակը Անոր համար պատենութիւնն է : Զիչդ այն ատեն երբ մենք մեր մեղած յոյսերուն գերեզմանը կ'երթանք լաւհառաչ, Ան մեր վերկութեան համար կ'աշխատի, և երբ մենք անյաղթելի դժուարութեան մը ճակատի կ'ակնկա-

լինք, կը գտնենք որ այն արդէն վերցուած է, որովհետեւ Ան վերցուցած է զայն, երբ Խորայէլացիները Կարմիր Ծովին ափերը խճողուած էին և իրենց աջէն անապատը, ձախէն բարձրաբերձ առապարներ, առջեւին ծովի ալիքներ և ետեւին հետապնդող Եգիպտացիներն ունէին, Աստուածային հրամանը հնչեց, «Ըսէ Խորայէլի որդւոցը որ չունեն» Անոնք հրամանին հնազանդեցան, և երբ յառաջացող բանակին ոտքերը ծովին դպան, ջուրերը վայրկեանապէս երկուքի բաժնուեցան, և Տէրոջ փրկեալներուն համար ապահովութիւնով անցնելու ճամբայ մը բացուեցաւ: Յառաջ գնա երբ կը գոչէ պարտականութեան ձայնը, որ Աստուծոյ ձայնն է, արդէն ըստ թումեր պիտի անհետանան: Քարը, երբ դուն անոր հասնիս, գլորուած պիտի ըլլայ: Կատողած ծովը երկուքի պիտի բաժնուի, երբ ոտքերդ դպչին անոր ջուրերուն:

Երկրորդ պատկերը ուրիշ կողմ մըն ալ ունի: Երբ մեր տագնապալի վիճակներուն Աստուած մեզի օգնութեան կը հասնի՝ չընեն այն զոր մենք կըրնանք ընել մեզի համար: Ան միշտ մեր գործակցութիւնը կը պահանջէ Իր ոյժը մեզի ինպատար չգործածած: Այս կ'ենթադրուի արդէն «Մէկդի ըրէ՛ք այդ քարը» խօսքին մէջ: Երբ Յիսուս Ղազարոսը դուրս կանչեց գերեզմանէն, կեանք պարգեւելով անոր, իր ամենակարող մատին մէջ հպուածով գերեզմանէն կրնար գլորել այդ քարը: Բայց ըստ կեցողներուն մէջ կային զօրաւոր մարդիկ, որոնք կրնային ընել այդ գործը և անոնց ըսաւ, «Մէկդի ըրէ՛ք այդ քարը» Ճիշդ այս պատճառով երբ Ղազարոս ողջացած էր և զինքը կաշկանդող կտաւէ կապերէն ազատ ըլլալ կը ջանար, Յիսուս ըստ կեցողներուն ըսաւ, «Արձակեցէ՛ք անիկա ու թողէ՛ք որ երթայ» Ան ուրիշներու օգնութիւնը կը պահանջէր ամէն պարագաներու մէջ, երբ կարելիութիւն կար օգնելու: Մենք Սր. Դիւրքին մէջ շատ դէպքեր կը տեսնենք ուր Աստուածային ու մարդկային գործունէութիւններ իրերախառնուած են: Մեր նախապէս յիշած Կարմիր Ծովի դէպքին մէջ ալ Մովսէս իր ցուպը երկնցնելու և ջուրին զարնելու էր, Երեքովի պատերը չինկած՝ «Եթէ» որ անոր շուրջը դառնալու էին. կոյրը, որուն աչքերը օձեց Յիսուս կտաւով, Սեղովամի աւազանին մէջ աչքերը լուանալու էր որ բժշկութիւնը կատարեալ ըլլար: Բոլոր գիշեր աշխատող և բան մը բռնել չկրցող ձկնորսները իրենց ուռկանը նաւուն աջ կողմը նետելու էին որ յաջողէին: Ամէն մարդ պէտք է ընէ ինչ որ կրնայ ընել: Մենք պէտք է մէկդի առնենք արդեւ ըստ որ ճամբայ բացուի

Քրիստոսի գործին: Գերեզմանին մուտքին առջեւ մարդկային ձեռքերով դրուած քարը մարդկային ձեռքեր կրնան նաեւ վերցնել: Երբ քարը վերցուի, Քրիստոս պիտի գործէ և բարբառի այն խօսքը որ կեանք կու տայ մեռեալներու:

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Թէ ՌԻՐ ԱՆՈՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ԹԵՐԻ ԳՏՆՈՒԵՑԱԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ մը, որ համբաւաւոր վաճառական Մր. Ճոն Ու. Սքոթի գործին մէջ ծառայած էր, որ մը ճամբու գրուեցաւ իր տեսուչին կողմէ: Ան այս գործէ հանուելուն պատճառը հասկնալ ուզեց և տեսուչը ըսաւ անոր, «Մր. Սքոթի գացէ՛ք» Երբ պաշտօնեան վաճառականին ներկայութեան ելաւ, հարցուց, «Ես միշտ բարի նկարագիր մը ցուցուցած եմ. ինչո՞ւ գործէ կը հանուիմ» Մր. Սքոթ պատասխանեց, «Բոլոր վաճառականներ իրենց պաշտօնեաներուն, աշխատողեկէն մինչեւ վարիչ պաշտօնեան, նկարագիրը կը փորձեն: Ես ալ ձեր փորձած եմ: Դուք նկարագիր մը ունիք, բայց ան բոլորովին բարի չէ: Ձեր տկար կողմը, որ կ'երեւայ թէ միեւնոյն ատեն անյաղթելի ալ է, մտածելն է թէ իմ ժամանակս ձեզի կը վերաբերի: Դուք իմ դրամարկղիս զգոցէն հինգ տոլարնոց մը պիտի չզոգնայիք երբեք: Բայց դուք ժամանակ կը զոռնաք ինծի՝ ձեր գործի մէջ դանդաղութիւն ցուցնելով: Ես ձեզի չարութեան վեց օրերը օրական տասը ժամ աշխատութեան համար կը վճարեմ: Քանի որ այս վճարումը կ'ընեմ, այդ տասը ժամերը ինծի կը վերաբերին, և եթէ դուք զանոնք ինծի համար չէք յատկացներ, ըսել կ'ըլլայ թէ դուք ինծի կը գողնաք: Դուք երբեք ճշգրտապէս չէք ձեր ճաշի ժամանակներուն, և այդ կ'արժէ 5—15 վայրկեան ամէն օր: Դուք առտուն կ'ուշանաք, և այդ կ'արժէ ինծի օրական 15—20 վայրկեան: Դուք ուրիշ պաշտօնեաներու հետ կը շատախօսէք՝ օրական ժամ մը կորսնցնելու չափ: Ձեր բոլոր վարձուքը այնպէս է որ, իր թէ ես ձեզի համար աշխատած ըլլայի, ո՛չ թէ դուք ինծի համար: Եթէ ձեզի և ուրիշներուն թողաբարէն որ զիս կողմնակից կայս կերպով, տարի մը չանցած պիտի կործանէի ապահովաբար: Դուք ստիպեցիք զիս որ ձեզ պաշտօնէ հանեմ»

ԶԱՅՐՈՑԹԷՆ ԴԱՍ ՄԸ

ԵԻՒ ԵՈՐՔ, Բիվերսայի մէջ, Կրէնթի գերեզմանին մուտքին վրայ սա ուշադրաւ խօսքերը փորագրուած են, «Պաղաղութիւն ունենանք» Կրէնթ իր կեանքի օրերուն, թէ՛ Մէք-

սիկոյի, թէ՛ ալ այս երկրին մէջ պատերազմի բոլոր սարսափներուն ականատես եղած էր: Զէնքերով և հրացաններով պատերազմիլը մարդկային կոիւնքներուն հազիւ մէկ ձեւն է միայն: Կրէնթ տեսաւ թէ մարդկային կիրքերը իրենց մինչեւ ամենալատթար արտայայտութեան ձեւերը հասած էին և անոնց սարսափելի արդիւնքները կանխագուշակեց: Տարիներով իր աչքերը աւերեալ ագարակներու, մոխրացած տուններու, խորտակուած երկաթուղիներու և վերաւոր կամ մեռած մարդերու վրայ յառած էին: Բայց այս բոլորէն ետքը դրեթէ մահացած մեծ ազգի մը համար և իր հայրենակիցներուն համար իր պատգամն է խաղաղութեան մաղթանքը: Այս բանական եղանակն ձայնը չէ որ կ'ուղղուի կռուողներու և իրրեւ արդիւնք կ'ունենայ կիրքերու բորբոքումը: Թէ՛ պատերազմի դաշտին, թէ՛ ալ կռուողներուն սիրտերուն մէջ աւեր միայն յառաջ կու գայ: Կրէնթի տեսակէն մարդեր խաղաղութիւն հուշակելու չափ մեծ են: Խաղաղութիւն որ կը սանձէ սուր լեզուները, կը մարէ վրէժխնդրութեան ոգին և կը փառաւորէ Բրիտանի վարդապետութիւնը, «Մէկզմէկ սիրեցեք»: Երբ զայրոյթի թմբուկը փութկոտ գործունէութեան կը հրաւիրէ մեզ, երբ արեւնը անբնական կերպով կ'իռայ, յարմար է այդ Ռիվերսայտի դեղեցիկ գերեզմանին վրայ խորհիլ, անոր մէջիլ լուռ անձին վրայ, շիրմին վրայ դրուած պատերազմի դրօշակներուն վրայ անդրադառնալ և յետոյ իւրով խօսիլ, — «Խաղաղութիւն ունենանք»:

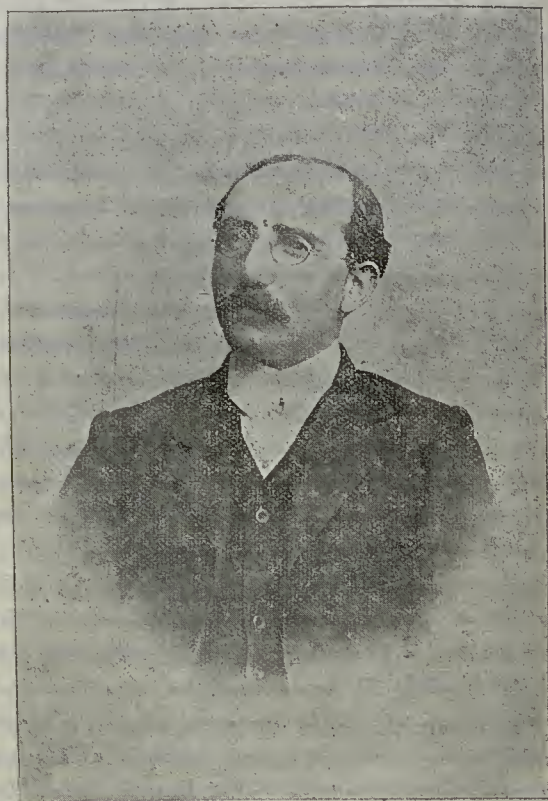
ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Մեր ընթերցողներուն մեր «Գիտական Բաժին»-ի խմբագիր Տիար Մ. Մինասեանի դէմքը տեսնելու պատեհութիւն մը տալու համար, թերթին մէջ իր կրթիչ յօդուածներուն յատկացուած սիւնակները այս անգամ կը դործածենք իր պատկերին, և շահեկան յօդուածի մը համար որ կը ներկայացնէ Միացեալ Ընկերութեան դործը: Անշուշտ մեր ընթերցողները կը յիշեն թէ Տիար Մ. Մինասեան Միաց. Ընկերութեան Էրզրումի ներկայացուցիչն է: Գործը, զոր կը վարէ հոն, կը խոստանայ ըլլալ կարեւոր ազդակ մը կրթական նոր սիսթէմի մը զարգացումին Հայոց մէջ: Խճ. Ա.-Է.

ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մայր երկրի Հայութիւնը իր վերածնունդի օրերուն ուսման, կրթութեան ու զարգացումի պապակով այրուած իր աչքերը յառած է դէպի Հայոց Միացեալ Ընկերութիւնը:

Երեսնամեայ տառապանքի, ցաւի ու արիւնի աւերներէն և քանդումներէն փրկուած Հայու-

թիւնը գերմարդկային ձիգ մը կ'ընէ վերաշինելու իր քանդուած օճախը: Նոր յոյսով, նոր հաւատքով ան կը ձգտի քայքայումի բեկորները, աւերակներու մնացորդները իրար բերել ու բարձրացնել ազգային Նոր Տուն մը, որուն այլեւս Աւերումը չկըրնար մօտենալ. ո՛չ հեղեղը կրնայ զայն տանիլ, ո՛չ փոթորիկը զայն տապալել, ո՛չ ալ արիւնը մերձենալ անոր դուռներուն:

Հայ գիւղացին լոյս կ'ուզէ, լոյս մը՝ որ Հայ աշխարհին պայծառ երկնքին տակ արդիւնաւորէ անոր հոգն ու ջուրը, ու իր արտին մէջէն դանդաղօրէն յառաջացող խոփն ու արօրը կարենայ բազմապատկել իր վաստակը ու անով իր բոյնին մէջ նստած դաժան սովը հեռանայ երթայ մշտապէս:

Բնազաւառին Հայը հաց չէ՛ որ կը խնդրէ թախանձագին, այլ ուսում, կրթութիւն, դպրոց, զի ան քաջ դիտէ՝ թէ դպրոցն է իր միակ ապաւէնը, և դպրոցով միայն պիտի կրնայ փրկուիլ տառապանքէն, կանոնաւորել իր կեանքը, արդիւնաւորել իր աշխատանքը և հասնիլ արեւմտեան քաղաքակրթութեան մակարդակին:

Հայոց Միացեալ Ընկերութիւնը, Հայութեան նման փառաւոր անցեալէ մը յետոյ, պահ մը չըլթայակապ բանտարկուեցաւ, ու հիմա ձեռքադատուած, նոր խանդով, նոր ոգիով մը ասպարէզ իջած

է կատարելու ազգային գերագոյն պարտականու-
թիւն մը:

Վերակենդանացած Հայ Միացեալը օրուան պա-
հանջներն ու երկրին հանգամանքները ուսումնա-
սիրելով այժմ իր միակ ուղղութիւնը ու միակ
նպատակն ընտրած է գաւառաբնակ Հայութեան
մէջ տարածել գործնական ու գիւղատնտեսական
կրթութիւն, սորվեցնել թէ՛ Հայ մանկուոյն և թէ՛
Հայ գիւղացիին՝ սիրել իր հայրենի հողը ու գիտ-
նալ զայն նիւթապէս իր բարձրացման ու բարե-
լաւման ծառայեցնել:

Այս նպատակին ընդգրկումը լուրջ ուսումնա-
սիրութեան ու հմուտ մասնագէտներու եզրակա-
ցութեան արդիւնքն է: Եւ այն ընդհանուր խան-
դավառութիւնը, որ Հայ ժողովուրդը ցուցուց այս
կարճ շրջանին՝ ապացոյց մըն է թէ Հայոց Միաց-
եալը չիտակ ուղղութեամբ մը ճամբայ ելած է:

Սակայն սոսկ գերբնտիր նպատակի մը յառի-
լաւական չէ, պէտք է լիապէս ու իրապէս իրա-
գործել զայն: Միացեալ Ընկերութեան կեդրոնը
հասած հազարաւոր խնդրանքներ Հայաստանի ու
Կիլիկիոյ ամէն անկիւններէն անչափ պահանջ
մը կը ցուցնեն Հայոց Միացեալի ստանձնած գոր-
ծին: Ընկերութեան ձեռքը գտնուած մանրագնին
վիճակացոյցներ մեզի կը ցուցնեն սրտի անհուն
դառնութեամբ մը թէ բազմաթիւ գաւառներու ու
գիւղերու մէջ հազարաւոր Հայեր դպրոցէ զրկուած
կը տուայտին տգիտութեան ու խաւարի մէջ: Հոգն
ու հօտը, արտն ու դաշտը կը մնան դեռ նախնա-
կան վիճակի մէջ, և Հայ գիւղացին գիւղատնտե-
սական ամենատարրական գիտելեաց անգամ ան-
տեղեակ ըլլալով կը զրկուի մայր Բնութեան հա-
րըստութեան վայելումէն:

Ո՛ր չափով որ ժողովուրդը սատարած է Միաց-
եալին, նոյն չափով ալ Ընկերութիւնը ջանադիր ե-
ղած է ձեռք երկնցնել Հայ գիւղացիին: Միացեալ
Ընկերութիւնը ունի այժմ 55 վարժարան 5,052
երկսեռ աշակերտներով և ստանձնած է Կիլիկեան
եօթը որբանոցներու արհեստական կրթութեան և
ուսման հողը, ուր պատասպարուած են 719 որբեր:
Միացեալ Ընկերութեան ներկայ տարեկան հասոյթը
եղած է 4,228 Օսմ. ոսկի և ներկայ տարուան ծախ-
քը 3,695 Օսմ. ոսկի: Որովհետեւ դպրոցներէն մաս
մը դպրոցական տարեշրջանի սկսումէն ամիսներ
յետոյ բացուած են, կարելի եղած է 533 Օսմ. ոս-
կիի առաւելութիւն մը ունենալ ներկայ պիւտ-
ճէով, սակայն նոյն համեմատութեամբ այս հաս-
տատութեանց տարեկան ամբողջ ծախքը պիտի
ըլլայ 4,551 Օսմ. ոսկի: Ընկերութիւնը ունի մօտ

2,500 Օսմ. ոսկիի պահեստի գումար մը: Միաց-
եալի վարժարաններուն մէջ կը պաշտօնավա-
րեն 195 ուսուցիչ, ուսուցչուհի և պաշտօնեաներ:
Միացեալի վարժարանները կը դառնան Տարօնի,
Սասունի, Կարինի, Տէրսիմի և Կիլիկիոյ շրջանակ-
ներուն մէջ:

Կարնոյ շրջանակին համար Միացեալի վարժա-
րանաց ընդհանուր տեսուչ կարգուած է Տիար Մի-
քայէլ Մինասեան, մասնագէտ Ամերիկեան համալ-
սարաններէ և ծանօթ իր հրատարակած գիտական
ու կրթական երկերով: Անոր օգնական կարգուած
է ութ տարուան փորձառութիւն ունեցող երկ-
րագործ մը: Կարեւոր գիւղերու մէջ դպրոցներու
քով մասնաւոր պարտէզներ տրամադրելի եղած են
մշակութեան համար, և Ընկերութիւնը տրամադ-
րած է Կլիմային յարմար հունտեր և մշակութեան
յարմար լաւագոյն գործիքներ:

Ներկայ ամրան ամիսներուն Կարինի մէջ բաց-
ուած է ամառնային վարժապետանոց մը մասնաւո-
րապէս Միացեալի ուսուցիչներուն մանկավարժա-
կան և գիւղատնտեսական պատրաստութեան հա-
մար: Նոյնպէս յառաջիկայ դպրոցական շրջանէն
սկսեալ Սանասարեան Վարժարանի հետ զուգըն-
թացաբար Միացեալը պիտի բանայ իր գիւղատն-
տեսական վարժապետանոցը, ուր տեսականը պիտի
աւանդուի ձմրան ամիսներուն Սանասարեան Վար-
ժարանի շէնքին մէջ, իսկ գործնականը գարնան
և ամրան ամիսներուն՝ վանքի մը մէջ:

Միացեալ Ընկերութիւնը ձեռնարկած է արդէն
վարժարաններ բանալ Սղերդի, Մուֆարդինի, Տըհի,
Հաղբոյի և ուրիշ Քրդախօս շրջանակներու մէջ,
ուր մայրենի լեզուին անգիտութեան պատճառաւ
քսանըհինգ հազար Հայեր դատապարտուած են կորսն-
ցնել իրենց ցեղային առանձնայատկութիւնները
և մինչեւ իսկ ինքնութիւնը:

Կիլիկիոյ շրջանակը ամէնէն աւելի Միացեալ
Ընկերութեան կեդրոն ընտրուած է, առաջ-
նորդուած այն անխուսափելի պահանջէն զոր ա-
ղէտը ստեղծեց հոն: Կիլիկիոյ շրջանակի ընդհա-
նուր տեսուչ Տիար Միքայէլ Նաթանեան մասնա-
գէտ գիւղատնտես մըն է Նանսիի համալսարանին
երկրագործական բաժնէն շրջանաւարտ, և ծանօթ
իր ժողովրդական յօգուածներով Մշակի և ուրիշ
արտասահմանեան թերթերու մէջ:

Միացեալ Ընկերութիւնը լաւ ըմբռնած ըլլալով
թէ իր ծրագրին իսկապէս գործադրման համար ան-
հրաժեշտ է նոյն ուղղութեամբ պատրաստուած
ուսուցիչներ ունենալ, մեծապէս կը բաղձայ՝
կրթնած Հայ ժողովուրդի բարեացակամ աշակ-

ցութեան՝ Կրիկիոյ շրջանակին մէջ ալ հաստատել զիւղատնտեսական վարժապետանոց մը, որ միեւնոյն ժամանակ զիւղատնտեսական օրինակելի ազարակ մը եւս ունենայ նոյն շրջանակին մէջ:

Անտարակոյս այս ուղղութեամբ տրուած կըրթութեան յաջորդ քայլը անհրաժեշտաբար հետզհետէ ազնուացած հոռետեր, կենդանիներ և տեղին ու միջավայրին յարմար նորագոյն մեքենաներ մատակարարել պիտի ըլլայ:

Միացեալ Ընկերութեան գործունէութեան կանոնաւորման և հակակշռի համար Ընկերութեան Տնօրինութիւնը կազմակերպած է Կեդրոնական Դիւանը Կ.պոլսոյ մէջ: Դիւանը կանոնաւոր և յարատեւ յարաբերութեան մէջ է գաւառներու հետ: Կը հաւաքէ վիճակացոյցեր և ամէն տեղեկութիւններ որոնք կը վերաբերին գաւառական կրթութեան: Միացեալի վարժարանները կը գտնուին արթուն հսկողութեան ներքեւ և պարբերական վիճակացոյցեր ու հաշուետուութիւններ կանոնաւորաբար կը հաւաքուին ու կը պահուին կեդրոնին մէջ:

Ծանօթ մասնագէտներէ կազմուած կրթական յանձնախումբ մը Տնօրէն Խորհրդին կ'աջակցի կրթական խնդիրներու ուսումնասիրութեամբ և Միացեալի ծրագրին համապատասխան կրթական ու զիւղատնտեսական դասագիրքերու ընտրութեամբ ու պատրաստութեամբ:

Միացեալ Ընկերութիւնը գաւառներու մէջ նախակրթութեան և զիւղատնտեսութեան ծաւալման հետ մասնաւոր ինամք մը ունեցած է ամէն ուրեք իր կրթական մշակներուն հրահանգ տալ ջանադիր ըլլալ դրացի ցեղերու հետ համերաշխութեան ու սիրոյ ոգին մշակել և անկեղծօրէն գործակցել երկրի նիւթական, բարոյական ու քաղաքակրթական բարձրացման ու յառաջդիմութեան համար: Միացեալի վարժարաններուն մէջ մայրենի լեզուին հետ զուգընթացաբար ոյժ տրուած է պետական լեզուի տարածման, և շատ տեղեր ալ դրացի ցեղերու սղայք սիրով ընդունուած են իր կրթական չէնքերէն ներս: Միացեալի տեսուչներ ու պատասխանատու պաշտօնեաներ ամենամտերիմ յարաբերութեան մէջ են տեղական կուսակալներու և կառավարական պաշտօնեաներու հետ:

Միացեալ Ընկերութեան այս երկամեայ գործունէութիւնը գրաւական մըն է իր ապագայ ձեռնարկներուն յաջողութեան և գործունէութեան ընդարձակման: Ասկայն, Ընկերութեան ապաւէնը, աջակիցը և ոյժը Հայ ժողովուրդն է: Առանց ժողովրդի դրական, անձնուէր ու առատաձեռն գոր-

ծակցութեան Հայոց Միացեալի սկսած գեղեցիկ գործը կրնայ վտանգուիլ, վիժիլ:

Ամէն Հայ, ո՛ւր որ ալ գտնուի, ի՛նչ դասակարգի ալ վերաբերի, ազքա՛տ ըլլայ կամ հարուստ, տգէ՛տ ըլլայ կամ գիտուն, կրօնական և քաղաքական ի՛նչ դաւանանքի ալ պատկանի, կարող է և պէտք է որ միանայ Միացեալ Ընկերութեան: Իւրաքանչիւր Հայ անհատի կողմէ կանոնաւոր ամսավճար մը, որքան ալ աննշան ըլլայ, երբ վճարող անդամներու թիւը տասնեակ հազարներով հաւուռուի, Ընկերութիւնը նիւթապէս ապահովուած՝ ի վիճակի պիտի ըլլայ մղում տալ ազգային կրթական գործին զարգացման և կեդրոնացման:

Ընդհանուր ձգտում մը կայ ազգային միօրինակ կրթութիւն մը ստեղծելու, մէկ սիրտ, մէկ հոգի մէկ իտէալ ներշնչելու ամբողջ Հայութեան: Եւ այս ազնիւ ձգտումին իրականացման համար ամէնը աչքերնին դարձուցած են դէպի Հայոց Միացեալ Ընկերութիւնը, ու Միացեալն ալ դէպի Հայ ժողովուրդը կը դառնայ ու արձագանգ կը հանդիսանայ բնագաւառի Հայուն կոչին:

Հայոց Միացեալը կոչուած է ազգային միութեան, ազգային համերաշխութեան պահանջը լրացնել, ու ցրուած, խորթացած, լքուած Հայութիւնը հաւաքել կրթական սուրբ խորանին շուրջ: Հոգ, այդ խորանին մէջ պիտի ծնի, պիտի զարգանայ նորոգ Հայութիւնը, որ ներքին կոիւր պիտի ատէ, երկպառակութեանց վերջ պիտի տայ, սին վերացականութենէ պիտի հեռանայ, ու համախմբուած, խաղաղիկ ու ջանասէր նոր Հայը պիտի փարի մայրենի հողին ու մայր Բնութեան ծոցը թաղնուած զանձերը իր մեղուաջան ու տնտեսագէտ ձեռքերով ազգային սեղանին վրայ պիտի բերէ:

Հայ ժողովուրդին փրկութիւնը նոր ուղղութեամբ մշակուած կրթութեան մէջ է: Օտար հովեր թող այլ եւս մեզ չտարուբերեն: Գիտակցութեան ու վերազարթնումի այս օրերուն ամէն Հայու գեղեցիկ ու ազնիւ պատեհութիւն մը կը ներկայացուի կատարել իր գերագոյն ազգային պարտականութիւնը, գործակցելով Հայոց միակ կրթական ընկերութեան, Միացեալին:

ՅՈՎ.Ն. ՅԱԿՈԲՅԱՆ

Եռանդով անգամ մը ջանացէք ձեր արցունքները, դժուարութիւնները և փորձութիւնները Աստուծոյ շնորհքով տեսնել իրր ստուերներ՝ ձեզ լոյսին առաջնորդող:

ՅՈՐՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ԲԱԺԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏԻ ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻՆ

ՎԵՐ. ՄԵ. Զ. Թ. ԲԷԼ

Բ.

Դ. Գործին Ֆելդեր. (1) Նոյն իսկ սկիզբէն Աւետարանական գործին առաջին կարեւորութիւնը լիովին ճանչցուած է թէ՛ Պորտէն Ամերիկայի մէջ, և թէ՛ անոր ամէն երկիրներու միսիոնարներէն Միսիոնարը Բրիստոսի պատգամաւորն է, և Բրիստոսի պատգամը պարտի հաղորդուիլ՝ Աւետարանը բոլոր ստեղծուածներուն քարոզելու վերջին պատուէրին համաձայն: Ի՞նչ կերպով ալ գործուի, վերջնական նպատակն է Աւետարանին քարոզութիւնը, և գործին և ո՛չ մէկ ձեւը, որ ղուրկ է սոյն նպատակէն, տեղ ունի միսիոնարական պաշտօնի մէջ: Թէ՛ տան մէջ, թէ՛ եկեղեցւոյ մէջ, թէ՛ փողոցը թէ՛ արտերու մէջ, թէ՛ մէկ ունկընդրի հետ թէ՛ անհուն բազմութեան առջեւ, միսիոնարին առաջին գործն է պատմել Աստուծոյ սէրը իր Որդւոյն Յիսուս Բրիստոսի միջոցաւ: Աշխարհը աւետարանել առաջին տեղը բռնած է միշտ Պորտին բոլոր ծրագիրներուն մէջ, և անոր բոլոր պաշտօնականներուն և անդամներուն մեծագոյն ուրախութիւնն եղած է լսել իւրաքանչիւր առաքելութեան մէջ իր գործաւոր ընդհանր Բրիստոսեայ հասարակութեան աճումը և զարգացումը: Այսպիսի ընդհանրապէս իր համար Պորտի դադարաւորականը կամ նպատակակէտը միշտ եղած է անկախ, ինքնապահ և ինքնիրեն աճող, զարգացող եկեղեցի մը: Ո՛ւր որ միսիոնարներ վարած են իբրեւ հովիւր եկեղեցիներու, ատիկա լոկ առժամանակեայ կարգադրութիւն մը եղած է, մինչեւ ընդհանրապէս մը կարգուիլը: Ո՛ւր որ նպատակաւորաբար եկեղեցւոյ մը անոր գործին համար, այն ալ նմանապէս առժամանակեայ եղած է, և այն յոյսով թէ հետզհետէ և արագ արագ պիտի վերնայ այս օգնութիւնը և եկեղեցին ինքնապահ պիտի ըլլայ: Եւ իբրեւ յոյժ լաւագոյն միջոց գործութիւն և անկախութիւն ձեռք բերելու, տեղական եկեղեցին միշտ քաջալերութիւն ընդունած է աւետարանչական գործին մասնակցելու, ինչպէս ուրիշներու՝ նոյնպէս և իր օգնութիւն համար: «Մարդ կայ որ իր ստացուածքը ցրուելով կ'աւելցնէ» «Ան որ կ'ոռոգէ՝ ինքն ալ պիտի ոռոգուի» Փորձառութեամբ հասկցուած է թէ հողեւոր մեծագոյն ազդեցիկ աճում Աւետարանի գործին մէջ

ողով ջանիւ աշխատելով կ'ըլլայ: Աւետարանչական այս գործին լեցուն արդիւնքները երբեք կարելի չէ ցուցակագրել: Բայց արդիւնքներէն մին եղած է 584 եկեղեցիներու կառուակերպութիւնը, որոնց 144ը Թուրքիոյ չորս առաքելութիւններուն մէջ են: Այս եկեղեցիներուն մէջ հիմա կը գտնուին աւելի քան 73,000 անդամ եկեղեցւոյ մինչ աւելի քան 150,000 կը հաշուուին այս եկեղեցիներուն յարածները:

(2) Այսու ամենայնիւ յայտնի եղաւ նաեւ նոյն իսկ սկիզբէն թէ օտար գործիչներ միայն իրենք առանձիններբեք չէին կրնար կատարել աշխարհը աւետարանելու գործը: Ուստի երկրորդ և հաւասարապէս էական ճիւղ մըն էր կրթականը: Մարդիկ և կիներ պարտին կրթուիլ գործելու իբրեւ քարոզիչ, վարժապետ և աւետարանչուհի, և համառօտիւ ըլլալ անաշխարհ բուն իրենց ժողովուրդներուն՝ Բրիստոնէական կեանքի մէջ: Երբ առաջին անգամ դպրոցներ սկսան միսիոնարական դասին վրայ, աշակերտներուն մէկ մեծ մասը չափաւ հասներ էին, մինչ ընդհանրապէս հիմա կրթուող չափահասներուն թիւը շատ փոքր է: Նաեւ հաբկ տեսնուեցաւ սկիզբէն որ բոլոր դպրոցները ձրիաւ վարժ ըլլան, վասն զի ոչ ոք դաստիարակութեան արժէքին վրայ այնքան դադափար ունեցած էր որ յօժարէր վճարել անոր համար: Հիմա, սակայն, հազուադէպ բացառութիւն է աշակերտի մը ձրի ընդունուիլը միսիոնարական դպրոցի մը մէջ: Նաեւ շատ տարիներով շատ երկիրներու մէջ հարկ էր իբրեւ ուսուցիչ գործածել այնպիսիներ որոնք ինքնին ընդունած չէին զՅիսուս Բրիստոս իբրեւ Տէր, վասն զի բաւական թուով Բրիստոնէայ ուսուցիչներ կարելի չէր գտնել: Այս կերպը ընդհանրապէս լքուած է 1855էն հետէ, վասն զի հետեւանքները ցուցուցին մանուկներու վտանգը այսպիսի ուսուցիչներու հրահանգութեան տակ: Ժամանակ մը Ամերիկեան Պորտը բարձրագոյն դաստիարակութիւն տալու դէմ էր: Ուստի երբ Տր. Համիլին ուղեց գլխավոր մը բանալ Կ. պոլսոյ մէջ, չկրցաւ Պորտի հաւանութիւնը ստանալ, և ստիպուեցաւ հրաժարիլ որպէս զի հիմնէր Ռոպէրթ Գոլէճը: Յայնմհետէ սակայն Պորտի ընթացքը փոխուած է, այնպէս որ անիկա ունի հիմա տասներհինգ դուէն, որոնց եօթը Թուրքիա կը գտնուին, նաեւ շատ մը բարձրագոյն վարժարաններ: Սովորաբար բոլոր հասարակ դրպրոցները ընդլ Աւետ. եկեղեցիներուն վարչութեան ներքեւ կը գտնուին: Աստուածաբանական ձեւաբանները բոլոր միւս դպրոցներուն պսակն ու նպա-

տակն են և կը պատրաստեն եկեղեցիներուն առաջ-
նորդները :

(3) Ժողովրդին ուրիշ մէկ անմիջական պէտքը,
զոր կը ճանչնային նախկին միսիոնարները, գիր-
քերն էին, և մանաւանդ Աստուծոյ խօսքը : Քանի
մը բացառութիւններով՝ Աստուածաշունչը թարգ-
մանուած չէր այն ժողովուրդներուն լեզուներուն,
որոնց զացին միսիոնարները, ինչ ինչ պարագաներու
մէջ լեզուն գրելու վիճակին բերուելու էր, գրական
գործի ձեռնարկուելէ առաջ : Այսպէս Ամերիկեան
Պորտի միսիոնարները գրելու վիճակին վերածեցին
քսան լեզուներ 1860էն առաջ : Քանի մը տարի յետոյ
Ամերիկեան Աստուածաշունչի Ընկերութիւնը և Բրի-
տանական և Արտաքին Աստուածաշունչի Ընկերու-
թիւնը անգլիոյ օգնութիւն ըրին այս ճիւղին, և այս
ընկերութիւնները փոխադարձաբար երախտապարտ
կը զգան իրենց գրիւնը նախկին միսիոնարներուն ի-
րենց գործին մէջ մատուցած ծառայութեան համար :
Բաց աստի բաղմատեսակ բարեպաշտական գիրքեր և
ամէն աստիճանի դպրոցներու համար դասագիրքեր
հազարներով հրատարակուեցան : Եւ չարաթական և
ամսական կրօնական թերթեր և պարբերականներ
մատակարարած են կաղզուրիչ սնունդ միտքերու
և սիրտերու բոլոր երկիրներուն մէջ : Տպագրեալ
էջը կ'երթայ ուր քարոզիչը չկրնար մուտ գտնել,
և Աստուծոյ մարդկային պատգամաւորը յաճախ կը
գտնէ որ իրեն համար ճամբայ պատրաստուած է
տեղեկներուն միջոցով, որոնք «Նեթանոսներուն
բժշկութիւն» կ'ըլլան (Յայտ. Ի. 2), Դժուար է
չափէն աւելի գովել հրատարակչական գործին կա-
րեւորութիւնը : Ո՛չ աւետարանչական գործը կըր-
նայ յառաջանալ առանց Սուրբ Գիրքին, երգարա-
նին և բարեպաշտական հրատարակութիւններու,
ո՛չ ալ դպրոցները կրնան գոյութիւն ունենալ ա-
ռանց յարմար դասագիրքերու : Եւ այս գործին ըն-
թացքին մէջ անոնց հրատարակութիւններուն մի-
ջոցաւ կրթուած են զրական գործի մէջ ամէն աղ-
ջերու մարդիկ, որոնք առաջնորդներ պիտի ըլլան
իրենց ժողովուրդներուն :

(4) Միսիոնարական պաշտօնին բժշկական ճիւղը
յարաճուն կարեւոր գիրք մը բռնած է : Պորտը ա-
ռաջին յիսուն տարիներու միջոցին ընդ ամենայն
քառասուններէ բախշ զրկեց, որոնց միայն տաս-
նըմէկը գործօն ծառայութեան մէջ կը գտնուէին
այդ ժամանակամիջոցի վախճանին : Յաջորդ յիսուն
տարիներու միջոցին 46 բժիշկներ զրկուեցան, ո-
րոնք մէկ տարուան մէջ 160.000 հիւանդներ դար-
մանեցին : Կան շատ կայաններ, ուր միւս միսիո-
նարներուն կեանքերը յարաժամ վտանգի մէջ պի-

տի գտնուէին առանց հոն բնակութիւն հաստատած
միսիոնար բժիշկի, վասն զի ուրիշ բժիշկներ չկան :
Միւս աշխատաւորներուն ծառայութեան տարինե-
րուն միջինը երկնցած է չնորհիւ բժշկի մը ներ-
կայութեան : Բայց քան զայդ լաւագոյնն այն է որ
մարմնին բուժումը բւերաւոր պարագաներու մէջ
Աւետարանին պատգամը հոգիներու հաղորդելու
միջոց եղած է : Շատ են վկայութիւններն անոնց
որոնք Փրկիչը գտած են միսիոնարական հիւանդա-
նոցներուն մէջ : Նաեւ, շատ պարագաներու մէջ,
բժշկական գործը հզօր ազդակ մը եղած է նախա-
պաշարմունքը և կասկածը զէնընկէց ընելու, և
վարակիչ ու տարափոխիկ հիւանդութիւններու դի-
մաց բժիշկին ծայրագոյն աստիճան ինքնամոռացու-
թիւնը հարկաւորներու ուշադրութիւնը հրաւի-
րած է Մեծ Բժիշկին վրայ :

(5) Ամերիկեան Պորտը իր միսիոնարներուն մի-
ջոցաւ մերթ ընդ մերթ մարդասիրական այլեայլ
աշխատութիւններու պարսպած է : Սովատանջե-
րու նպատ, որբերու խնամք, հրկիզեալներու,
ողողումներէ և սուրէ արկածեալներու օգնութիւն,
զինուորներու և նաւաստիներու մէջ գործ պա-
տեհադմի ժամանակներ. ասոնք և ուրիշ գործու-
նէութեան ձեւեր ի գործ դրուած են զէպի նոյն
մեծ նպատակակէտը, Պօղոսի սկզբունքին համա-
ձայն, «ամէնուն հետ ամէն բան եղայ, որ ըլլայ
թէ մէկ քանինները ապրեցնեմ» : Այս գործին ըն-
թացքին մէջ կառավարութիւնը ճանչցած է մա-
տուցուած այս ծառայութիւններուն արժէքը, յա-
ճախ ինչպէս պաշտօնապէս չնորհակալութիւն յայտ-
նելով՝ նոյնպէս և աստիճան և չքանչան չնորհելով :
Բայց իրական վարձատրութիւնն եղած է նոր զըռ-
ներու բացումը Աւետարանին մուտին առջեւ և
մահէ ազատումը այն անձերուն որոնք իրենց
կեանքերը նուիրած են Աւետարանին ծառայու-
թեան : Պորտը թէեւ քիչ ծախսած է, եթէ երբեք
ծախսած է, իր արամադրութեան ներքեւ դրուած
գումարներէն՝ այս կարգի գործերու համար, միշտ
պատրաստ գտնուած է թոյլատրել իր աշխատաւոր-
ներուն՝ տալ իրենց ժամանակը և ոյժերը այսօրի-
նակ մարդասիրական ջանքերու :

(6) Վերջին տարիներս Պորտի կրթական հաս-
տատութիւններուն մէկ մեծ մասը ճարտարուես-
տական գործի ձեռնարկած է, արհեստներ սորվե-
ցնելու և աշակերտները կարողացնելու որ իրենց
ծախքերուն դրամը չահին միանգամայն երբ կ'ու-
սանին : Ծարտարուեստական սոյն գործը օժանդա-
կած է ինքնավստահ, արի և պարկիշտ Քրիստոնե-
այ մարդիկ յարուցանելու, նաեւ աղքատներու

դաստիարակութեան խնդիրը լուծելու : Հազուադէպ է որ ինքնօգնութեան ճիւղ մը վճարէ իր բոլոր ծախքերը , բայց նկարագրի չէնք ծախքէն աւելի կ'արժէ :

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔՐԻ

Շարաթէ մը աւելի ամբողջ տեղական Հայ և օտար մամուլը կը դբաղի Պատրիարքարանի մէջ գործուած զեղծումներու խնդրով , չափական նիւթ մատակարարելով ընթերցողներուն այսինչ կամ այնինչ անձի կատարած դերի մասին : Աշխարհի մէջ կարելի չէ երեւակայել ուղղադատ անձ մը որ զեղծումին որեւէ մէկ տեսակը արդարացնէ , բայց կարելի չէ դռնել նաեւ իրաւասէր և ճշմարտասէր մարդ մը որ իրական ցաւ մը դարմանելու համար պտտաւական զրպարտութիւններէ և ամբաստանութիւններէ հաճոյք զգայ : Տպէտ ամբոյժը երբեք չի հասնիր սկզբունքային բարձրութեան , ան կը շահագորգուի իր ճաշակին և զարգացման համաձայն անձնականութիւններով , փողոցային հայհոյանքներով և զրպարտութիւններով : Ինչպէս ամէն երկիրներու , այնպէս ալ մեր ամբոյժավարները շատ լաւ գիտեն ամբոյժին այս բնազդական առանձնաշատութիւնները և անոր քիթէն բռնելու և շահագործելու համար այդ ուղղութեամբ կ'երթան , Անոնց համար և ո'չ մէկ նշանակութիւն և արժէք ունի անհատի մը պատիւը , արժանապատուութեան զգացումը և այլն , քանի որ անոնք այդ զգացումներէն զուրկ են : այս պատճառով ալ անօրինակելի թեթեւամտութեամբ կը խաղան անհատական պատուի հետ : Բռնապետական րէժիմի միջոցին պատիւ և արժանապատուութիւն կը շահագործուէին կարգ մը արարածներու կողմէ , որոնց մեք խօֆէեանունը կու տայինք , այժմ անոնք կը շահագործուին կարգ մը այնպիսի անձերու կողմէ , որոնք շատ աւելի պատուաւոր անուն մը կը կրեն՝ գրող , զաւեշտադիր և այլն : Իսկ զրական այս անկուսն ու այլասերումը կ'անուանուի զրական զարգացում : Գաղափարներու այնպիսի շփոթութիւն մը կը տիրէ մեր հասարակութեան մէջ որ ցաւալի ըլլալէ աւելի ողբալի է : Ամէնէն ազատամիտ համարուած կուսակցութիւններն իսկ փոխանակ իրենց հետեւողներէն անհատական կատարեալ համոզում , խնդիրներու բազմակողմանի ուսումնասիրութիւն պահանջելու , մոլեռանդութիւն կը պահանջեն անոնցմէ և չեն հանդուրժեր որ որեւէ անձ մը իրենցմէ տարբեր կերպ խորհի կեանքի և ընկերական անտեսական ու քաղաքական հարցերու շուրջ , երբեք չպիտի բաղձայի որ ամէն մարդ միակերպ

խորհէր , որովհետեւ բացայայտ ճշմարտութիւն մըն է թէ «ճշմարտութեան լոյսը գաղափարներու ընդհարումէն կը ծագի» : Գաղափար բառը իմրծանք , անուանարկում , զրպարտութիւն չի նշանակեր , հետեւաբար այս արուեստով զբաղողներուն նպատակը ո'չ թէ ճշմարտութեան լոյսը , այլ շահագործում և այլ նման ստորին միտումներ կրնան ըլլալ : Այս խօսքերը բսելու պէտք տեսանք , որպէս զի բուն յանցաւորներուն հետ շատ մը անմեղներ ալ չանուանարկուին : Այս յառաջարանէն ետքը զանք բուն խնդրին :

Մեր Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը հին դարերէ սկսեալ երբեք իր պաշտօնի բարձրութեան վրայ գտնուած չէ : Մենք չունինք հոն դիւանապետ մը , որ բոլոր վաւերագրերը ուսումնասիրած ըլլար և երբ խնդիր մը ծագէր բոլոր Կոթիւնները անմիջապէս գտնէր : Հին դարերուն վերաբերեալ վաւերաթուղթերը , եթէ գողցուած կամ այրուած չեն , արդէն փտած են : Շատ ուրախ պիտի ըլլայինք , եթէ նոր զեղծումներու բացման շնորհիւ Պատրիարքարանի կազմակերպութեան խնդիրը լրջօրէն յուզուէր Աղդ . Երեսփ . Ժողովին մէջ և փոխանակ անձնականութիւններով զբաղելու՝ հիմնական բարեփոխութիւն մը ներմուծուէր ամբողջ Պատրիարքարանի կազմութեան մէջ : Զեղծարարը ո'վ ալ ըլլայ՝ պէտք է հարկաւ անպայման և խստիւ պատժուի , մանաւանդ եթէ ապացուցուի վերջնականապէս թէ ան գաղտնի վաւերագրեր դուրս հանած է շահագործելու դիտումով և ազգային դրամ իւրացուցած է : Ազգային պաշտօնեայ մը ասկէց աւելի մեծ անբարոյականութիւն չի կրնար գործիլ : Կը յուսանք թէ լուրջ մամուլը կը զգուշանայ աւելորդ տեղ անուանարկելէ անմեղ պաշտօնեաներ և ամէն տեսակ զրոյցներ առանց ստուգելու չի հրատարակեր , իսկ միւս կողմէն նոյնքան անողոր խստութեամբ կը հարուածէ ճշմարտապէս յանցաւոր պաշտօնեաները : Հայոց Պատրիարքարանի վարկը ազատութենէն ի վեր շատ ինկաւ օտարներու առջեւ դժբախտաբար : Պատրիարքարանի մէջ բացուած նոր զեղծումները հարկաւ օտարներուն վրայ շատ յոռի աղբեցութիւն պիտի ընեն : Եւրոպական լեզուներով հրատարակուող թերթեր արդէն «Հայկական Փանամա» վերնագրին տակ կը նկարագրեն այն ահուկի զեղծումները , որոնց ցաւառութիւնը նոր դրուագներուն կը հանդիպինք ամէն օր լրագրերու մէջ : Որքան որ բուն զայրոյթ կը զգանք և մանրակրկիտ քննութիւն և խիստ , արդարացի ու շուտափոյթ պատիժ պահանջենք , նոյնքան ալ կը սպասենք Աղդ . Վարչութեան խո-

հակամութենէն որ այս զեղծումներուն բոյնը հիմնովին քանդէ և Պատրիարքարանի քրէական մեր ժողովուրդին և օտարներու առջեւ վերականգնելու համար, 1) կարեւոր աստիճաններու անվանք պահպանութեան համար անմիջապէս վերջնական միջոցներ ձեռք առնէ, 2) հնագոյն ժամանակներէն մինչեւ նորերս եղած տրքիւմանները քրիստոնէական հաւանքներու դրութեամբ մը կարգաւորէ, որպէս զի դանոնք գտնելու և անոնցմէ օգտուելու դիւրութիւններ ըլլան, 3) ո՛չ միայն Պատրիարքարանի այլ ամբողջ առաջնորդարաններու և վանքերու թուղթերը անվտանգ պահպանելու համար կանոնադիր մը պատրաստէ և անոր գործադրութեան վրայ հսկէ, 4) դիւանական ամէն պաշտօնեաներու նկատմամբ խիստ ընտրութիւն կատարէ և հիմնական բարեփոխում ներմուծէ. կարեւոր պաշտօններու համար նոյնիսկ դրամական երաշխաւորութիւն պահանջէ, 5) Պատրիարքարանի պաշտօնեաներուն աշխատութեան ժամանակը որոշէ և քացարձակապէս արգելէ անոնց իրենց իրաւասութենէն դուրս եղող խնդիրներու միջամտել. 6) վերջապէս ամէն համայնական մարմին իր գործառնութեանց գաղտնիքները կ'ունենայ, որոնց ժամանակէն առաջ յայտնուիլը կրնայ վտանգաւոր ըլլալ ազգային շահերուն: Ազգ. Վարչութիւնը միջոցներ թող գտնէ իր անդամներէն սկսելով այսպիսի գաղտնիքներ պահելու: Թուրքիոյ մէջ մեր Ազգ. Վարչութիւնը իր նմանը չունի՝ ամէն ինչ հրապարակ հանելու տեսակէտով: Որչափ որ հակառակ ենք աւելորդ գաղտնագահութեան, այնչափ ալ հակառակ ենք թեթեւամիտ պոռոտախօսութեան և կենսական խնդիրներու հետ իբր սովորական հարցերու հետ խաղաղուն:

Զեղծումներուն բոյնը բացուեցաւ, կարելի պիտի ըլլայ հիմնովին մաքրել Պատրիարքարանը, Ամէն կիսատ քալ յետագարձ ընկրկում մըն է: Երուսաղէմի խնդիրը կիսատ կարգադրուեցաւ, թէ և հոն աւելի խոշոր զեղծումներ գործուած էին: Արդեօք մեր քթին տակ ալ նոյն ձեւով պիտի կարգադրենք այս խնդիրը և նորանոր ապագայ զեղծումներու լայն դուռ թողունք: Ահա այն օգուտը զոր պիտի քաղենք քանի մը զեղծարար պաշտօնեաներու յայտնութենէն: Եթէ այսչափ ալ դործունէութեան կարողութիւն չցուցնենք, պատասխանատուն դարձեալ մենք պիտի ըլլանք: Կր յուսանք թէ Ս. Պատրիարք Հայրը ջանք չի խնայեր, զեղծարարները խստիւ պատժելով և անոնցմէ վնասուց հատուցում պահանջելով, Պատրիարքարանը հիմնովին բարեփոխելու և Ազգին և օտարներուն վստահութեան արժանի դարձնելու համար ջանք:

Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ — Բ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

ՃԻԳ. Նէսք (Յունիս 26). Ծերակոյտի դիւաններուն կատարելագործման համար Ծերակոյտի կողմէ խնդրուած 70,000 դահի վարկին շնորհման նպատակով տեղեկագիր մը կարգացուեցաւ և ընդունուեցաւ: Հեծեալ սպաներու աստիճանի բարձրացման առաջարկ մը մերժուեցաւ Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի սա սկզբունքին համաձայն թէ բարձրացում կարելի է միայն երբ թափուր դիրք կայ: Վարչային որոշմամբ և անպայման ժամանակով վտարուած ղինուորականներու հանգստեան թուշակ տալու առաջարկ մը կարդացուեցաւ, և Պատեւազմական նախարարին թելադրութեամբ օրինագիծ մը պատրաստուեցաւ և ընդունուեցաւ սամտօք թէ այդպիսի սպաներու և հրամանատարներու կարօտ ընտանիքներուն՝ որբերու թոշակ տրուի: Ապա վերսկսաւ եկեղեցիներու և դպրոցներու օրինադին երկրորդ ընթերցումը և մնացեալ 4-12 յօդուածներն ալ ընդունուեցան, Տրդէն զատ որ մերժուեցաւ: Յետոյ ընդհանուր վիճարանութիւն մը եղաւ հրոսախմբերու օրինադին վրայ և նիստը փակուեցաւ:

ՃԻԳ. Նէսք (Յունիս 27). Քողմիտի էֆ. Յոյն երեսփոխաններու բողոքին յիշատակումը պահանջեց, բայց պատասխան տրուեցաւ թէ խնդիրն անցած է և թուղթերուն մէջ պահուած: Պոչօ էֆ. հրոսախմբերու օրինադին վիճարանութիւնը պահանջեց, բայց մերժուեցաւ: Երկրագործական Դրամատան ելեւմտացոյցին բարեփոխման վրայ յանձնաժողովին տեղեկագիրը կարգացուեցաւ և նախորդ որոշումը հաստատուեցաւ: Իբրեւ ուսուցիչ և տնօրէն քսան տարի պաշտօնավարողներէն անգործածակներուն հանգստեան թոշակ տալու կառավարական առաջարկը բռնէն ընդդիմութենէ ետեւ ընդունուեցաւ: Գոստվայի նահանգին կալուածահամարի պահուն կալուածատէրերու լոկ մէկ անգամ ձրի կալուածագիր տալու օրինադին վերաբերեալ տեղեկագիրը կարգացուեցաւ և ընդունուեցաւ: Գահընկէց թագաւորին կիներուն 18 միլիոն դահ. թոշակ տալու օրինադին տեղեկագիրը կարգացուեցաւ և ընդհանուր վիճարանութենէ մը ետեւ հինգ յօդուածներն ալ ընդունուեցան, կարգացուեցաւ Տր. Րիզա Նուր պէյի առաջարկը, որով կ'ուղէր ձեռնհաս նախարարութիւնն հարցապնդել

թէ ինչո՞ւ չընդունիր հրաժարականը, դոր տուած է հանգստեան թոշակի և հրաժարման օրէնքին 50րդ յօդուածին համաձայն: Որոշուեցաւ գրով մը նախարարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրել սոյն խնդրին վրայ: Կէսօրէ ետեւ յանձնաժողովի յըդուեցաւ Ծերակոյտին գիրը Սահմանադրութեան վերաքննութեան նկատմամբ: Կարգացուեցաւ գինւորական հանգստեան թոշակի և հրաժարման օրէնքին 13րդ և 50րդ յօդուածներուն տեղ պատրաստուածներուն վերաբերեալ տեղեկագիրը և Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի յանձնարարութեամբ անխօփօխ ընդունուեցան յօդուածները, որոնց համաձայն այսուհետեւ հրաժարումը 15 տարւոյ ծառայութենէ ետեւ պիտի ըլլայ, այդ ծառայութեան մէջ հաշուելով Եւրոպայի մէջ բնակութիւնը, և հանգստեան թոշակի պիտի կոչուին հրամանատարները 25, իսկ սպաները 30, տարւոյ պաշտօնավարութենէ ետեւ: Ապա ձեռնարկուեցաւ դոզութիւնն արգելող օրէնքին քննութեան, և ընդունուեցաւ պատժական օրէնքին 220րդ յօդուածը, իսկ 226րդը յաջորդ օրուան յետաձգուեցաւ:

ՃԻՆ. ՆՅԽ (Յունիս 28). Տաք երկիրներ զրկուող սպաներու աստիճանը բարձրացնելու պահուն առաջնութեան սկզբունքը յարգելու կամ չյարգելու խնդրին նկատմամբ Պատերազմական նախարարութեան ներկայացուցչին յայտարարութիւնները հաստատուեցան: Պատերազմական ատեանի որոշմամբ աքսորուած և ապա Կայս. ներման արժանացած պայտարի մը խնդրագիրը հանգստեան թոշակի համար՝ Պատերազմական նախարարութեան յղուեցաւ: Ապա իւր Գէրիմ և Էօմէր փաշաներու որդիներուն թոշակ տալ աւելորդ սեպուեցաւ, քանի որ զինուոր են և զինուորական թոշակ կ'ընդունին, բայց Միսալթ փաշայի որդի Ալի Հայտար պէյի, որ անպաշտօն կը մնայ և կարօտ է, որոշուեցաւ 5.000 դահ. ամսաթոշակ տալ մինչև որ պաշտօնի մը կոչուի: Ոստիկանապետին դէմ գինովութեան համար արձակուած երկու ոստիկաններու բողոքագիրը բաւական վիճաբանութենէ ետեւ յանձնուեցաւ Ներքին գործերու նախարարին, որ խոստացաւ քննութիւն մը բանալ և յանցաւորին նկատմամբ օրէնքը գործադրել: Միշօբէի դադարի միջոցին ժողովականները լուսանկարուեցան: Երբ նիստը վերսկսաւ, վերակազմութեան օրէնքէն չօգտուող Կայս. հին ծառաներու թոշակ յատկացնելու օրինական արամադրութիւնը Վարչապետին բացատրութիւններէն ետեւ ընդունուեցաւ: Տէպրէի նորընտիր երեսփոխանին ընտրական տեղեկագիրը մերժուեցաւ: Զինուորական աստիճան-

ներու վերակազմութեան օրէնքին բերմամբ աստիճանագուրկ եղած քանի մը սպաներու բողոքները և անոնց վերաբերեալ տեղեկագիրները կարգացուեցան և գալ տարուան օրակարգը մուծուեցան: Յետոյ Վարչապետական երկու գիր և զանազան առաջարկներ կարգացուեցան և յանձնաժողովներու յղուեցան: Ապա Վարչապետը բեմէն բացատրութիւն տուաւ նաւային հանգանակութեան ժողովին բողոքներուն վրայ նախորդ Ծովային նախարարին դէմ: Ըսաւ թէ այդ ժողովին կողմէ երեք գիր զրկուած է նախարարին և երեքն ալ պատկանեալ պաշտօնատուները զրկուած են: Նախարարին վրայ պատասխանատուութիւն հրաւիրող բան մը դրուուած չէ քննութիւններուն մէջ: Առաջին երկու թնդանօթակրահալածները Յուլ. 1ին Գերմանիայէ պիտի մեկնին և 19ին հոս պիտի ժամանեն: Գալով սա խնդրին թէ նախարարը աւաղան նորոգել տուած է առանց նուազուրդի, նախարարն այդ նորոգութիւնը Մարտ 8ին ծանուցած է Բ. Դրան և նախարարներու խորհուրդը արտօնած է զայն ստիպողութեան որոշմամբ: Այս է բոլոր իրողութիւնը: Նախագահը ծանոյց թէ բոլոր ընկերութիւնները խոստացած են երեսփոխաններուն դիւրութիւն ընծայել իրենց ձամբօրութիւններուն մէջ:

Ապա Վարչապետը նստաշրջանին փակման առթիւ ընդհանուր տեսութիւն մը ըրաւ ներքին և արտաքին գործերու վրայ, և ըսաւ թէ, երբ վեց ամիս առաջ նախարարութիւնը կազմեց, յայտարարեց թէ արտաքին աշխարհավարութիւնը փոխած չէ, անոր հիմն է խաղաղութիւնը և Օսմ. պետութեան պատիւը պահպանել, և թէ բոլոր տէրութիւններուն հետ Թուրքիոյ յարաբերութիւնները գոնացուցիչ են: Վեց ամիս առաջ հորիզոնը մութ էր, ինչպէս օրուան լրագիրները կը վկայեն: Թուրքիոյ դէմ Պալքանեան տէրութիւններու դաշնակցութեան մը կազմութեան խնդիր կար հրապարակին վրայ: Այժմ հորիզոնը պարզուած է բոլորովին: Պուլկար և Սերպ Թագաւորները հոս այցելեցին: Արգէն առեւտրական դաշնագրի մը համար բանակցութիւններ կ'ըլլային Պուլկարիոյ հետ, այժմ ուրիշ բանակցութիւններ սկսած են հպատակութեան և հողային սեփականութեան խնդիրներու համար, որոնց պայմանագրերը յառաջիկայ տարի պիտի ներկայացուին: Սերպիոյ հետ առեւտրական պայմանագրի մը կնքման ձեռնարկուած է, Պուլկարիոյ հետ սահմանափակ պայմանագիր մը կը պատրաստուի, վերջապէս դրացիներու հետ Թուրքիոյ յարաբերութիւնները այլեւս վրդովիչ հանգամանք

չունին Եւրոպայի համար: Յետոյ նկարագրեց Կրե-տական խնդրին զանազան փուլերը, չնորհակալու-թիւն յայտնեց պաշտպան տէրութիւններուն, և մասնաւոր գոհունակութեամբ յիշեց անոնց վեր-ջին պատասխանը, զոր շատ գեղեցիկ գտաւ և ո-րով զլխաւոր կէտերն են (1) Կրետացի Իսլամիս-տութիւնը Կրետական խնդրին լուծման կը բաղ-ձայ, կրնայ զայդ առաջարկել: Սակայն այդ լու-ծումը Պերլինի դաշնագիրն ստորագրող պետու-թիւններուն կը պատկանի, մենք առժամեայ լուծ-ման չենք խառնուիր, նմանապէս Գերմանիա և Աւստրիա, որոնք ըսած են թէ վերջնական լուծ-ման միայն կը մասնակցին, և ասոնք մեզի բարե-կամ և համակարծիք են: Ապա խորին ցաւով յի-շեց Թուրքիոյ վաղեմի բարեկամ պետութեան մը վերհակեցին մահը, Խորհրդարանին և պետութեան մասնակցութիւնը նոյն պետութեան սուգին, գա-հաժառանգ իշխանին այդ առիթով Եւրոպա ուղե-ւորիլը և անոր բարոյական օգուտները, Ալպանիոյ շարժման նուաճումը, Եմէնի բաղդատական հան-դարտութիւնը: Վերջապէս ըսաւ թէ դեռ շատ բա-րենորոգումներ կան կատարելի, որոնք սակայն ժամանակի, զրամի, աշխատութեան և զոհողու-թեան կը կարօտին: Եւ չնորհակալութիւն յայտ-նելով երեսփոխաններուն օժանդակութեան հա-մար՝ ըսաւ թէ Դաշլիճը, եթէ վստահութիւն ունին անոր վրայ, պիտի աշխատի մինչեւ յառաջիկայ տարեշրջանը:

Յետոյ խօսեցաւ Ահմէտ Բիզա պէյ: Ազգը, ը-սաւ, մեծ գործեր, շատ ծառայութիւններ կ'սպա-սէ մեզմէ և շուտով: Իսկ մեր աշխատութեան ար-դիւնքները քիչ են բաղդատաբար: Բայց, նախ, օ-րէնսդրութիւնը հասցնելով չլլար և, երկրորդ, աշ-խատելու արգելքներ ունեցանք, առաջին նստա-շրջանին մէջ Մարտ 31ի ցաւալի շարժումը, երկ-րորդին մէջ Ձրադանի պալատան հրկիզումը: 7½ ամսեայ այս շրջանին մէջ կառավարութիւնը զրկեց 114 օրինագիծ, անցեալ տարուանէն 41 աւելի: Ա-սոնց 65ին քննութիւնը լմնցուցինք և Ծերակոյտի զրկեցինք, 18ին ալ նախաքննութիւնը աւարտած և տեղեկագիրները պատրաստուած են ժողովին մատուցուելու համար, մինչդեռ անցեալ տարուան 140 նիստերուն մէջ 53 օրինագիծ միայն աւար-տած էինք: Անշուշտ ժողովի կարեւորագոյն գործը 1326ի կեւմտացոյցին քննութիւնն եղաւ, բայց ատկէ զատ ժողովս զբաղեցաւ բազմաթիւ առաջարկնե-րով, հարցումներով ու հարցապնդումներով և վերին հսկողութեան ու քննութեան իր իրաւունքէն բնաւ ետ չկեցաւ: Եէ-մէնի, Կրետէի և Բուլղարիի դէպքե-րուն միջոցին ամէն կերպով կառավարութեան օ-

ժանդակեց՝ կուսակցական ամէն զգացում մէկ կողմ դնելով, և պարծանօք կը յայտարարեմ թէ բուն ու ոգեւորեալ վիճաբանութիւններու պա-հուն կրօնի և ազգութեան դպչող ունէ խօսք չխօսեցաւ: Խորականութեան և թշնամութեան շրջանը անցած է, փոխադարձ սէր և յարգանք կ'ընդհանրանան բարձր օրինակով Ն. Կ. Վեհա-փառութեան որ հաւատար սիրով կը սիրէ բոլոր իր հպատակները առանց ցեղի և կրօնի խտրու-թեան: Աշխատեցայ բոլոր կարողութեամբս պա-հել իմ անկողմնակալութեան խոստումս: Եթէ սա-կայն կը կարծուի թէ չյաջողեցայ, գիտէք թէ աս-կէ աւելին անկարելի է: Կը յուսամ թէ պիտի ըն-դունիք որ դիւրին չէ բոլոր իր կեանքը հայրենի-քին նուիրող մէկու մը համար իր բոլոր անձնա-կան զգացումները նուաճելով անկողմնակալ ըլլալ ժողովիս իրաւունքները, պատիւն ու արժանապատ-ուութիւնն ալ չթերացայ պահպանել: Սերպ և Պուլկար Թագաւորները այցելեցին Խորհրդարանը, ուրիշ խորհրդարաններու հետ բարեկամական յա-րաբերութիւններ հաստատեցինք, խաղաղասէրնե-րու ժողով մը կազմեցինք, որով պատուիրակները Օգոստին Պրուսէլ պիտի երթան: Վերջացուց իր խօս-քը, յոյս յայտնելով որ պիտի աշխատին անցեալէն մնացած ցեղային անվստահութեան ու թիրախ-ցութիւններու հետքերը ջնջել ժողովուրդներու մէջէն, և բարի ճանապարհ ու վերադարձ մաղթեց:

Ապա Վարչապետը կարդաց նստաշրջանին փակ-ման հրովարտակը, և Մահիր էֆ. աղօթեց:

Մայրաքաղաք. Յոյն Պատրիարքը Խառն ժողովի որոշմամբ Կայսեր ու Վարչապետին երկար յիշա-տակազիր մը զրկեց, ուր մանրամասնօրէն կը պար-զուին Պատրիարքարանի տեսութիւնները Մակե-դոնիոյ եկեղեցիներու և դպրոցներու խնդրին վրայ: Յետոյ, գիտնալով հանդերձ թէ ծանօթ օրինագիծը Կայսեր կողմէ վաւերացուած է հակառակ ամէն դիմումներու և թախանձանքներու, պատուիրա-կութեան մը հետ Վարչապետին ապարանքը պնաց և երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ: Ապա դար-ձեալ խորհրդակցութեան հրաւիրեց Խառն ժողովը, ուր որոշուեցաւ Կայս, ունկնդրութիւն մը խընդ-րել՝ նոյն օրէնքին դէմ ժողովուրդ համար: Օրէնքը ձեռնհաս իշխանութիւններուն զրկուած է գործադ-րութեան հրահանգով, Հակառակ այս ամէնուն, Յոյն պաշտօնակից մը, քաջաւերուելով Կայս. հրամանով վաւերացուած ալքով օրէնքին անգործադրելի մնա-լէն, կը յուսայ թէ այս օրէնքն ալ պիտի չգործադ-րուի՝ սեփականութեան հիմնական օրէնքին հակա-սելուն համար: — Նախարարներու խորհուրդը ո-րոշեց հինգշաբթի օրերը միայն գումարիլ և մինչև

Օգտի վերջը բոլոր պաշտօնատուները փակել կիրակի օրերը : — Տնտեսական մարտի յանձնաժողովը, հակառակ կառավարութեան հրահանգին, աւելի խտացուց իր ընթացքը և ամէն կողմ հրահանգ չըկեց սաստկացնել սոյն մարտը : Նախարարական նոր շրջաբերական մը կը պատուիրէ օրէնքը խնդրել գործադրել այնպիսիներու նկատմամբ, որոնք բռնի կ'արգելեն Յունահպատակներու հետ գործառնութիւն ընել ուզողները : — Պետական խորհուրդը որոշեց տարիքի սրբադրութեան պահուն, երբ այդ վկայ չգտնուի, երկու կին մէկ և չորս կին երկու այդ վկայի տեղ ընդունիլ : — Մարտ 31-ի դէպքին ատեն սպաննուած Ծով. հրամանատար Ալի Գապուլի պէտի ոսկերտտին Պէշիկթաչի գերեզմանատունէն Ազատութեան Բլուրը փոխադրուեցաւ : Իսկ սպանիչներէն Տուրմուշ Չավուշ Բիզէի մօտ ձերբակալուելով մայրաքաղաքս բերուեցաւ : — Վախ կայ թէ խայրսըզ Կզզի վտարուած շունները ժանտատենդի ծաւալման միջոց պիտի լլան : — Նախորդ Շէյխիս իւր իսլամ Ծերակուտական Սահիպ Մոլլա մեռաւ իբր 73 տարեկան :

Նահանգներ. Կրեւտէի Ազգ. Ժողովը մինչեւ հինգ-չաթի չգումարեցաւ կուսակցութիւններու անհամաձայնութեան պատճառով : Կը վախցուի որ Մ. Վէնիզէլոս հրաժարիլ հարկադրուի : Պաշտպան տէրութիւններու հիւպատոսները իրենց զեկուցումները կրկնած են և իրենց մարտանաւերը դեռ Սուտայի մէջ կը մնան : — Ալպանիոյ արչաւախումը իր գործը կը շարունակէ նոյն յաջողութեամբ : Գաւառակալ ապստամբներ յարձակում մը գործեցին հրամանատարին վրայ, բայց չարաչար յաղթուեցան : — Եմէնի կացութիւնը շատ անդորր և գոհացուցիչ է պաշտօնական հեռագիրներու համաձայն : Անթի հեռագրութիւն հաստատուել խորհուրդը լքուած է, և սովորական հեռագրութիւն պիտի հաստատուի 10.000 ոսկի ծախքով : — Ուրմիայէ կը հեռագրուի թէ ամբողջ սահմանագիծին վրայ թուրք զօրաց յաւելման հետեւանքով ըմբոստ Գուրդերը թուրքերուն հետ հաշտուած են և իրենց իրաւունքներուն վերստին տիրացած : — Քէմալի, Գզիի և Մալաթիոյ մէջ տեղատարափ անձրեւ ու կարկուտ մեծ աւեր գործած են տեղային բերքերուն վրայ : Պաշտպանի մէջ բուռն փոթորիկ մը ծագեր տապալած է, տանիքներէն անկողիներ թռուցած երբեմն մարդով մէկտեղ, և տնակներ կործանած է : Երզնկայի Գարաճալար գիւղին մէջ լեռան մը մէկ մասը խախտած է : — Յունիս 28-29ին ցերեկ և գիշեր երկրաշարժի բաւական բուռն ցնցումներ զգացուած են Չորուսի, Իսկիւրպի, Իքի Փուշարի և չիլակայից ու Գաթթէմունիի մէջ : Ժողովուրդն անաբեկած է և տուններէն պարտէզները զիմած : Քանի մը տնակներ փլած են և քանի մը չէնքեր ալ վնասուած : Կեանքի կորուստ չձանուցուիր բարեխառնար :

Աւետ. Ժող. Մր. Փիթ, որ բացակայ էր քանի մը շաբաթ է ի վեր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ : — Բողոքականներու Վսեմ. Ազգապետը երկու-չաթի սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կաթոլիկ Հայերու Կ. Պատրիարքին հետ :

Հայ Ժող. Օրերէ ի վեր մեծ յուզում կը պատճառէ Պատրիարքարանի մէջ գործուած զեղծման մը տխուր յայտնութիւնը : Պատրիարքարանի պաշտօնէութեանէն Հրանդ Մարգարեան, իբր 18 տարուան գրագիր մը, կ'ամբաստանուի իբրեւ իր պաշտօնը անձնական չարաչառութեան ծառայեցընող ի վնաս ազգին : Կ'ըսուի թէ Եօանէսքուի կտակագիրը զաղտնապէս առած ու հանգուցեալին քրոջ տարած է, որով յետոյ ազգը պարտաւորուած է հարիւրին 23 կորսնցնել 40,000 ոսկիի կտակէն : Քննութեան արդէն իսկ ձեռնարկուած է, բայց ելքը դեռ անձանօթ կը մնայ : Այս առիթով կ'առաջարկուի ամբողջովին մաքրագործել Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը : — Վանօրէից խորհուրդը շաբաթ դումարուեցաւ և որոշեց յառաջիկայ նստին հրաւիրել Սըվազի և Էնկիւրիի առաջնորդները իրենց թեմային վանքերուն վրայ խորհրդածելու համար : — Կրօն. Ժողովը անցեալ շաբթու կարգալոյծ հոգակեց Տրապիզոնի երեմիի առաջնորդ Էմմանուէլ վարդապետը, որ արդէն վաղուց կարգաթող եղած է : — Կիրակի Պատրիարք Հայրը Արմաշական չորս վարդապետի ծայրագունութեան աստիճաւ տուաւ Պէօյլեքտէրէի եկեղեցիին մէջ : — Ձեռնհաս իշխանութեան գրուեցաւ և խնդրուեցաւ որ Եէտիգուլէի Երուսաղէմապետական հողին վրայ բանտի շինութիւնը յետաձգուի մինչեւ սեփականութեան հարցին լուծումը : — Եալովայի կառավարչին հրամայուեցաւ, Արմաշու վանքին հողերուն նկատմամբ տրուած վճռին հակառակ, նոյն հողերը վանքին սեփականութիւն ձանձնալ և զանոնք գրաւողին թողուլ դատ վարելու և իր իրաւունքը, եթէ ունի, հաստատուել պարտականութիւնը : — Եգիպտահայերու նախաձեռնութեամբ հիմնելի Հրատարակչականը կրթիչ և ժողովրդական դաստիարակութեան նպաստող գործեր միայն պիտի հրատարակէ : Պատրիարք Հայրը իբրեւ գրագէտ՝ մշտնջենական նախագահ պիտի ըլլայ, իսկ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան պատուակալ նախագահ : Հրատարակչականին պիտի մասնակցին անխորի ամէն դաւանութեանէ Հայ համալսարանականներ, ուսումնականներ, գրագէտներ և վարչագէտներ : — Եգոր Գերասիմիչ Զօհրաբեանի կտակակատարներէն Մինաս Սուլխանեան որոշուած պայմանաժամէն մէկ ամիս առաջ իսկ բարեսիրական հաստատութիւններու վճարած է 11,522 ռուպլ, ազգականներու 23,133. մասնաւորներու 35,409. նաեւ գրամատան մը յանձնած է 70,000 Դաւրէ ժի Ազգ. վարժարանին շինութեան համար :

— Բերայի Հայ Տիկիններու միութեան վաճառահանդէսի և վիճակահանութեան համարատուութեանէն կը տեսնուի թէ զուտ հասոյթն եղած է 44, 395 դահ. : — Պատրիարքարանի ղեկուցուեցաւ թէ այսուհետեւ քահանաներու արգելուած է զօրանոց մտնել, վասն զի կու գան և ժամերով կը տեսակցին զինուորներու հետ առանց զանոնք հոգեւորապէս մխիթարելու : — Գարբիէլ էֆ. Նորատունկեան Եւրոպա ուղևորեցաւ : — Բէշլիքի տնօրէնը Համիտիէ հեծելազօրքի գնդապետ Թայեար պէյի վերադրուած հարստահարութեան վրայ Յունի վէջ հատուած մը գրելուն համար 10 ոսկի տուգանքի դատապարտուեցաւ Պատմական տեսանի որոշմամբ, որ վերաքննելի է :

ԱՐՏԱՔԻՆ

Այսօր 61րդ Բոնկրէսի առաջին կանոնաւոր նստաշրջանը Յունիս 25ին փակուեցաւ : Կարգ մը օրէնքներու հաստատման մէջ Նախագահ Թէֆթի անակնկալ յաջողութիւնը զօրացուց անոր դիրքը և զգալապէս աւելցուց ժողովրդին կողմէ վայելած իր վստահութիւնը : Բոնկրէսը ծախքի կողմէ դիւց անցաւ բոլոր իր նախորդները : Իր տրամադրութեան տակ դրուած վարկն էր 244,000,000 Անգլ. ոսկի : Նախագահին խնայասիրական յորդորներուն գրեթէ կարեւորութիւն չընծայուեցաւ : Բոնկրէսին ուղղուած պատգամագրին մէջ օրէնսդիր իշխանութեան ղեղման վրայ քանի մը խիստ դիտողութիւններ բաւական յուզում պատճառեցին : — Բոնկրէսը որոշեց որ Նախագահ Թէֆթի խաղաղութեան հինգանգամ յանձնաժողով մը կազմէ, որու պաշտօնն ըլլայ խորհիլ թէ ինչպէս կարելի է ազգային արդի ոյժերը աշխարհի սպառազինումներուն սահմանափակման ծառայեցնել միջազգային համաձայնութեամբ և աշխարհի միացեալ նաւատորմիդները տիեզերական խաղաղութեան պահպանման նպատակով միջազգային ոյժի մը վերածել, նաեւ քննել ու տեղեկագրել կառավարութիւններու զինուորական ծախքերը կրճատելու և պատերազմի հաւանականութիւնները նուազեցնելու ուրիշ ուղի միջոցներ : Եթէ այսպիսի յանձնաժողով մը կազմուի, ատենապետութիւնը Մ. Բողէվէթի պիտի առաջարկուի, և տարակոյս չկայ թէ ան պիտի ըլլայ այս պաշտօնին յարմարագոյն մարդը :

Այսօր. Վարչապետը Թոյէտօի եպիսկոպոսին նամակ մը գրելով՝ պատասխանեց կրօնական ազատութեան խնդրին վրայ եպիսկոպոսներու բո-

ղոքին : Ըսաւ թէ եպիսկոպոսներու զգացումներուն հանդէպ ամէն պատշաճ յարգանքով հանդերձ կը խորհի թէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը խոհեմութեամբ, ներողամտութեամբ և խաղաղութեամբ յառաջ կը տարուի, թէ անկարգութեան չառաջնորդեր, ոչ ալ վստահի կ'ենթարկէ Սպանիոյ Կաթոլիկութիւնը : Կը մերժէ թէ Պապին ու կառավարութեան միջեւ կնքուած պայմանագիրը կը բռնաբարուի, և հրաւէր կը կարդայ խնդիր քննել Եւրպոյտի եկեղեցական ներկայաւորացուցիչներուն հետ : Հանրապետականները կրեւրականներու բուն յարձակումները նկատելով որոշած են հակակղերական սաստիկ պայքար մը սկսիլ :

Ռուսիա. Պետական Խորհուրդը Ֆինլանտական օրինադիւր քուէարկեց այն ձեւով, որով Տոււային ներկայացուած էր, Չարն ալ վաւերացուց զայն : Նոյն Լէյսի կ'ըսէ թէ Ռուսահամալսական համաձայնութեան մօտաւոր կնքումը նպատաւոր ազդեցութիւն գործեց թէ՛ Չինու, թէ՛ Միաց. Նահանգներու դիրքին վրայ հանդէպ Մայր. Արեւելքի Ռուսական շահերուն : Նաեւ կը յարէ թէ Չին պատճառ պիտի չունենայ Ռուսիոյ հանդէպ հաշտարար քաղաքականութեան մը հետեւելուն վրայ զղջալու : — Փեթերսպոլէ կը հեռագրուի թէ Պառն Ֆոն Ունկըրն Սթէրնպէրկի դէմ բացուած դատը կ'սպառնայ հանրային հանգամանք ստանալ և ի վերջոյ Աւստրիական կան յարմարութիւնները դառնացնել : Մարզուն դէմ բերուած ամբաստանութիւնը սա է թէ Ռուս բանակին վերակազմութեան նկատմամբ Տոււայի մէկ գաղտնի նստին տեղեկագիրը հաղորդած է Աւստրիոյ : Նկատելով որ մարդը Ռուսահպատակ և նախկին պաշտօնեայ է, խնդրն անտարակոյս ծանր է :

Ֆրանսա. 1910—11ի ելեւժողացոյցը առանց փոխառութեան հաւասարակշռուեցաւ : Հասոյթը կ'ենթադրուի 4,257,176.342 ֆրանք, իսկ ծախքը 4,232,260,481. 37 միլիոն ֆրանք կ'ուզուի նաւային շինութեան համար, ուստի կը մնայ 12 միլիոն ֆրանքի բաց մը, որ սակայն կը գոցուի ընկալագրի դրոշմատուրքով 155,561 ֆրանքի վերջնական յաւելուած մը թողնով :

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ. Հորիզոն. — Էպիսկոպոսի համաժողովը. — Ներքին կեանք (Ստուծոյ եւ մարդն գործերը եւ անոց փոխադարձ յարաբերութիւնը). — Թե Լ'ը անոր ցկարագիրը քերի գտնուեցաւ. — Զայրայեհ դաս մը. — Հայաց Միացեալ Ընկերութիւնը. — Ամերիկեան Պորտի ճարիւր տարին. — Հայ կեանքը. — Քաղաքական :

Րիէնզիի ուղերձը ջերմօրէն ծափահարուեցաւ և միաձայն օգնութիւն երաշխաւորեցին անոր : Ժողովուրդը ցրուեցաւ և Րիէնզի առաջին անգամ պատեհութիւնը ունեցաւ այդ խոռովութեան պատճառը իմանալու : Դտաւ թէ աղատուած աղջիկը իր քոյրն էր, որ դեռ նոր սթափած էր իր մարելիքէն և դւան կրթնած, և դուրգուրալից կը խնամուէր պատանիի մը կողմէ :

«Իրինի, Ատրիան», բացազանչեց Րիէնզի սարսափահար :

«Հանդիստ եմ, սիրելի կղբայրս», պատասխանեց աղջիկը «բայց եթէ այս արի օտարականը չըլլար, վախճամ սոսկալիօրէն տարբեր վիճակի մը մէջ ըլլայի : Օրսինի մարդերէն ոմանք մեր տունին վրայ յարձակեցան և զիս յափշտակել կ'ախտէին երբ այս ագնիւ երիտասարդը վրայ հասաւ և միջամտեց : Պէտք է շնորհակալ ըլլանք իրմէ :»

«Եւ անոնք իրենց բերնին չտիւր առին, Ատրիան», ըսաւ Րիէնզի, իր ձեռքը աղնուականին երկարելով, «մենք շատ պարտական ենք ձեզի :

Ատրիան որ Գոլոնաներէ էր, իրապէս Րիէնզիի աղայութեան հասակի բարեկամներէն էր, թէ և հասարակական խնդիրներ և զիրքի տարբերութիւններ զանոն երկար առնել իրարմէ զատ պահած էին : Աղնուականը շիկնեցաւ ու խնդաց, յայտնելով թէ կատարուած ծառայութիւնը ոչինչ էր, և աւելցուց թէ իրապէս ինք կուուիւ մղուած էր թշնամին տեսնելով, առանց նախապէս խմանալու թէ սիրուն օրիորդ մը տազնապալից կացուեան մը ենթարկուած էր : Հոս ան իր ձեռքը սրտին վրայ դրաւ կնամեծարօրէն :

Բայց այս պահուս Րիէնզի մտաւտանջ էր, Իմանալով որ Ատրիան իր ուղերձը լսած էր, և այդ կերպով տեղեկացած իր ծրագիրին, կը վախճար թէ խնդիրը պիտի ձախողէր : Ան անմիջապէս որոշեց ինքզինքը վեհանձնութեանը յանձնել աղնուականին դոր բարձրօրէն պատուաւոր կը ճանչնար, և այս պատճառով յանուն իրենց հին բարեկամութեան խնդրեց անկէ այդ գիշեր լսածները մէկու մը յայտնել : Ատրիան նախ տատամեցաւ : Իրեն մէկ խօսքը պարոնները, որ Րիէնզիի մտադրութիւնները կը ծաղրէին և անկէ զօրութիւն չէին աւերնկալեր, պիտի կրնար ձախողեցնել : Ի՞նչ ընելու էր :

Րիէնզի անոր տատամսիլը տեսաւ : «Այս միայն իմ անձիս և իմ ժողովուրդիս համար չէ որ կը խնդրեմ», աղերսեց ան, «այլ Հոռոմի համար, սերունդէ սերունդ մեր նախահայրերու հայրենիքին համար : Հին կոռովարութիւնը հաստատենք և մեր հայրենիքը իր հին փառքին հասցնենք : Դուք ալ աջակցեցէք անոր դատին :»

«Ներեցէք որ ես ալ իմ աղերսի բառս աւելցունեմ», ըսաւ Իրինի քաշուելով, «Դուք արդէն մեզի համար այսչափ մեծ բարիք մը ըրած էք, արդեօք կարելի՞ է այս բարիքն ալ խնդրել ձեզմէ :»

«Կը համաձայնիմ», ըսաւ երիտասարդը եռանդազին, «հայրենիքիս ու ձեր սիրոյն համար :»

Իրինի շիկնեցաւ և իր աչքերը չէին կրնար պահել իրենց մէջ ցոլացող գոհունակութեան շողերը : Երիտասարդ աղնուականը տեսաւ այն շողերը և իր սիրտը տարօրինակ սարսուռով մը զարնել սկսաւ, սարսուռ մը որուն նմանը զգացած չէր նախապէս : Վայրկեանի մը համար անոր այնպէս երեւցաւ թէ, պատրաստ էր տալու իր բոլոր ունեցածները — տուներ, ագարակներ, և տիտղոսներ — եթէ միայն կարենար այդ նայուածքները վայելել իր ամէն այցելութեան առիթով :

Հետեւեալ առտուն կանուխ բոլոր քաղաքը շարժումի մէջ էր : Պարոնները և իրենց կուսակիցները, ինչպէս նախապէս համաձայնած էին, քաղաքին պարիսպներէն դուրս դաշտ մը ելած էին : Այս պահուս Րիէնզի և իր հետեւողները կոիււի պատրաստութեան ետեւէ էին : Զինեալ, մարդիկ քաղաքին փողոցներուն վրայ հոս հոն կ'երթեւեկէին, և միւս քաղաքակիցները կը բարեւէին : Եւ յայտնի կը տեսնուէր որ երբ խանութպան մը կամ վաճառական մը մօտնար, ան իր գործը կը մոռնար և շիտակ զինուելու և խումբերուն միանալու կը փութար : Երբ արեւը բաւական բարձրացաւ, փողին ձայնը լսուեցաւ : Ան Րիէնզիի զօրակոչը կը հնչեցնէր, և ժողովուրդը անմիջապէս շարժումի սկսաւ փողոցներուն մէջ մարտական խումբերով : Վճռական երեւոյթով մարդերու բազմութեան մը առջեւէն Րիէնզի կը յառաջանար ձիու վրայ նստած և Տրիբունի պսպղուն զրահը հագած : Կապիտոլի մեծ հրապարակին առջեւ ան կեցաւ և ուղերձ մը խօսեցաւ ժողովուրդին յայտարարելով թէ քաջ ըլլան եւ մաքառին ազատութեան և իրենց սիրելի քաղաքին պատիւին համար : Յետոյ հրամաններ տալով ան մարդեր կեցուց պարիսպին դուռներուն ետեւ և պատերուն վրայ ուր անոնք կը սպասէին պարոններուն դարձին :

Այս իրապէս զիւրիւն յաղթանակ մըն էր, որովհետեւ երբ պարոնները իրարու հետ կուուիէ այնչափ յոգնած ու տկարացած վերադարձան, և դուռները իրենց առջեւ զգուշութիւնով դոցուած և պարիսպները պաշտպանանում գտան, ստիպուեցան պաշտանները ընդունիլ : Անոնք համաձայնեցան յարգել օրէնքները և Րիէնզին ընդունիլ իրեն Տրիբուն, ու յետոյ անոնց թոյլ տրուեցաւ ներս մտնել ու տուններին երթալ :

(Շարունակելի)

ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅ Ի ՊՐՈԻՍԱ

Յունիսի մէջ ընդունուած դրամներն ու իրենդէներն կը հրատարակենք խորին շնորհակալութիւն մատուցանելով իւրաքանչիւր անձնաւորութեան :

Երկու աղջկանց համար 126, Պէրութէ Սընդահան էֆ. 54, Ամասիայէ Վեր. Մ. Տօմպալեան 216, Կ. Պօյաճեան 20, Սամսոն Ս. Չիլէքեան օրց. 40, Աղջկան մը համար 108, Ս. Մ. Թօմպուլեան Անկօրա 20, Գոնիա երկրաչափ Գարօ 100, Վաճառուիէ 130, Խարբերդէ օրց. և գրեանք 216, Ա. Թէվրիզեան Խարբերդ օրց. 27 և իր նուէր 27, Մատուռին զանձանակէն 30, Չարչամպայէ Թ. Իրատեան օրց. 33 և իր նուէր 75, Ս. Մափիսագալեան 5, Պ. Կակոսեան, Էսկիշէհի 5, «Բանայի» ծախուած 12, Գօնիա Հ. Խանդամուր օրց. 70, Ֆրէգնօ Տօգ Դըլըճճեան 170, որոյ 3 տոլար 75 սէնթ օրց. և Սիմօնեան 25 սէնթ, Բրաբիոն Հաչալեան 25 սէնթ, Ոմն 2 տալէր, Ոմն 25 սէնթ և Յ. Ազատեան 25 սէնթ : Գումար 1378 դահ.

Ասկէ զատ ունինք Էլլիան մի նուէր Ամերիկայէ, եղական՝ քանդի նուիրած է կին մը, որ 52 տարիէ ի վեր, ինչպէս կը գրէ իր հովիւը, երկու ձեռաց վրայ սողալով կը քալէ, ոտքերն կազմալուծուած ըլլալով : Դրամի շատ պէտք ունինք, ուստի մեր հետ հաշիւ ունեցողներն թող բարեհաճին զրամ խրկել :

Գ. ՊԱՂՏԱՍՈՐԵԱՆ

ՆԻՋԱՄՆԱՄԷ

ՄԸՍԸՐ ՏԻՅԱՐԸՆՏԱ ԵՏԸԼԻ ԻՆՃԻԼԻ ՔԻԼԻՍԷՅԷ
ՄԱԽՍՈՒՍ

Այս կանոնադրութիւնը Եգիպտոսի Աւետ. Եկեղեցւոյ կը պատկանի և Արաբերէն ընագրին թուրքերէն թարգմանութիւնն է : Այժմ որ Կ. Պոլսոյ մեր Ազգապետարանը թուրքերոյ Աւետ. Ժողովրդեան համար կանոնադրութիւն մը պատրաստելու ձեռնարկած է, կ'արժէ որ այս խնդրոյն մասին հետաքրքրուող իւրաքանչիւր անհատ ասկէ օրինակ մը ունենայ՝ տեսնելու համար թէ Եգիպտոսի Բող. Եկեղեցիները ինչ օրէնքներով կը վարեն իրենց գործառնութիւնները :

Գնել փափաքողները կրնան դիմել առ Mr. W. W. Peet, Bible House, Constantinople, կամ Rev. M. H. Knadjian, 52 Shareh Shoubra, Cairo, Egypt. գինն է 5 դահեկան :

1-10

ՄԵԶԻ ՂՐԱՌԻԱԾ ԳԻՐՔԵՐ

ԱՄԻՍ ՄԸ Ի ԿԻԼԻԿԻԱ, Գրեց՝ Տէլ. Արշակունի Թէադէլ : Տիկ. Թէոդիկ աղետաւայրին մէջ իր առած տպաւորութիւնները կը տողէ այս հատորին

մէջ իր կանացի նուրբ ու զգայուն գրիչով : Հատորը պատկերազարդուած է 37 պատկերներով : Էջ՝ 214. Գին՝ Պոլիս 7.20 դահ. և Գաւառները 9 դահ. : Դիմել՝ Ճէլալ Պէյ խան Տէր-Ներսէսեան վաճառատուն Կ. Պոլիս, և Հայ Գրավաճառներուն :

2-2

ՄԵՏԱՊԱՏԻ ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵԸ. Յ. Յ. Պաշտեան, Տպագ. Տ. Տօլրամաճեան Կ. Պոլիս, էջ՝ 104, Գին 3.20 դահ. : Այս գիրքը առաջինն է աժան հրատարակութիւններու շարքի մը, զոր ժողովուրդը շատ կ'ապագրի : Տար Տ. Տօլրամաճեան, Դիմել տպագրիչ-հրատարակչին Կ. Պոլիս, Շարք Խան :

1-2

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

ԱՂԶԿԱՆՅ ԱՄԵՐԻԿ. ԲԱՐՁՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԹԱԼԱՍ

Թալասի գիրքը ծովուն մակերեսէն 4000 ոտք բարձր է : Վարժարանս Թալասի լաւագոյն գիրքին վրայ կառուցուած ըլլալով՝ օդն ու ջուրը յոյժ առողջարար են : Վարժարանիս նպատակն է կրթեալ տանտիկիներ և դաստիարակութեան գործին լուրջ օժանդակներ պատրաստել : Աղջկանց մտաւորական և բարոյական զարգացման լաւ հոգ կը տարուի : Կ'աւանդուին Անգլիերէն, Հայերէն, Յունարէն (Յոյներու համար) և Թուրքերէն լեզուներ, այլեւայլ պիտանի գիտութիւններ և երաժշտութիւն : Հայերէնի դասընթացքը Ատաբազարի Հայունհայ Վարժարանին դասընթացքի աստիճանին բարձրացած է : Վարժարանիս յառաջիկայ տարեկըջանք կ'սկսի Սեպտ. 14ին (Ը. Ե.) : Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել Տնօրէնուհի Միս Ս. Ն. Լակրիճի, Թալաս :

1-5

Տիրաւորակերտի Հայ Աւետ. Եկեղեցին կը փափաքի ամէն կերպով ձեռնհաս ու փորձառու հովիւ մը ունենալ : Փափաքող երէցներ կրնան իրենց պայմանները ներկայացնելով դիմել Եկեղեցւոյն Խառն Ժողովին նախագահ Տիար Ս. Չրաճեանի :

1-3

Տրապիզոնի Աւետ. Եկեղեցին կը փափաքի ունենալ Հայերէն և Թուրքերէն կարող բնմասաց և Քրիստոնեայ պաշտօնեայ մը : Մանրամասնութեանց համար դիմել Եկեղեցւոյն Ատենադպիրին՝ Պարոն Համբարձում Շաքարճեանի :

4-12

Կ. պոլսոյ Ե. Ք. Ընկերակցութեան աղօթաժողով, Ժամը 8. (Ը. Թ.) Միշըն Հաուսի մէջ Գումարգալու :